

BERKETZ ISTVÁN UTÓDA

*** kelmefestő és vegytisztító gyára ***
 Budapest, IX. ker., Kinizsy-utca 14. szám. Cégtulajdonos: Kovács Endre.

Külföldi: Páris, Bécs, Budapest, Szeged. Alapítatlan 1864. Telefon 63-36. Vidéki megbízások pontosan teljesítenek. Gyűjtőtelepek: Andrássy-út 50. szám. Lipót-kört 16. szám. Isabella-utca 68. szám. Rákóczi-út 78. szám. Ullői-út 30. szám. Váci-utca 51. szám.

Modern zeneköltők albuma

Operettek, táncok, dalok, cabaretszámok, kuplék gyűjteménye. — A Népszínház-Vígopera, a Magyar-Színház, a Király-Színház, a Fővárosi Orpheum és az összes Cabaretek műsorából egy szép kiállítás kötetben jelent meg. A kötet 107 oldalra terjed és magában foglalja Lehár, Madar, Szabados, Sáfírmá, Linka, Camillo, Hetényi, Zeriovits és más híres zeneszerzők legjobb termékeit. E gyűjtemény, mely külön-külön 70 koronába kerül, 5 K 80 f.-ért bérmentesen kapható ZIPSER és KÖNIG zeneműkereskedésében Budapest, Andrássy-ut.

Ha öszül a haja, ne használjon mást, mint a „STELLA“-HAJVIZET,

mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti színét adja vissza. Üvege 2 K. ZOLTÁN BELA gyógyszerárban, Budapest, V/49, Szabadság-ter, Sétátér-utca sarkán.

Rozsnyay Pepsin bora.

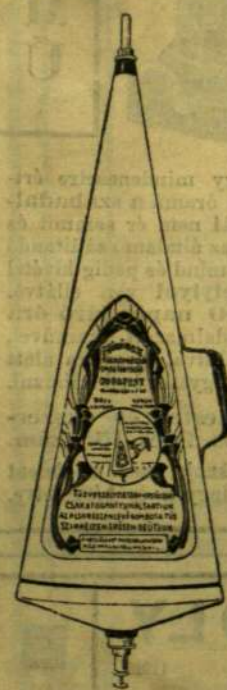
Kellemes íű, kiváló jó hatáson szer étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomor-gyengesség ellen.

Étkezés közben véve, megóv a gyomortorheléstől. Egy üveg ára 3 kor. 20 fill.

12293 Kapható: minden gyógyszerárban valamint

ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszerárban ARAD, Szabadság-ter.

A MAGYAR GAZDÁK LEGNAGYOBB ELLENSÉGE A TŰZ,

mely a forró nyári szárazságban évről-évre óriási károkat okoz. Nagy gazdaságokat, egész községeket pusztít el. Legjobb védelem a tűz ellen a

MINIMAX

önműködő tüzelő készülék, melyvel bármely laikus még esirájában elfojthatta azt.

Erről számtalan bizonyítvány tanuskodik! Az ország legnagyobb birtokosai sok száz példányban szerették be Maxim kézi tüzelő készülékeinket.

Felvilágosítással szívesen szolgál a Magyar Maxim Gyár Részv.-Társ. Budapest, VII., Ilka-utca 31. Telefon 37-31. Telefon 37-31.

Margit-crème

Páratlan és csodás hatású arczsépjítő és finomító a Földes-féle. Páratlan és csodás hatású arczsépjítő és finomító a Földes-féle. Páratlan és csodás hatású arczsépjítő és finomító a Földes-féle. Páratlan és csodás hatású arczsépjítő és finomító a Földes-féle.

Tátralomnicz télen

A Tátra PALÓTA SZÁLLODA 1909 február végéig van nyitva. Kényelmes közös helyiségek: hall, olvasó- és íróterem, női szalon, American Bar; fényes étterem elsőrangú konyhával, nagy fedett sétány. Az összes helyiségekben központi fűtés, villamos világítás. Lift. Posta, távirda és interurban telefon. Korsolyapálya, Bob, rodli, skeleton, rennwolli, ski, egy- és kétlovas szánok, helyben bérelhetők. Karban tartott sétatutak; A vasút a téli idény alatt is Tátralomniczig közlekedik. Elsőrangú teljes ellátás (penzió: reggeli, ebéd, oszonna és vacsora) lakással

egy személyre 13 koronától kezdve, két személyre 25 koronától kezdve. Prospektussal és felvilágosítással készséggel szolgál a Fürdőigazgatóság, Tátralomniczon. Gundel Károly, igazgató.

MAGYARON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB NERVEVŰ ÓRAÜZLETE. Alapítatlan 1847. **János Brausweller** Szegeden. Ca. és kir. kirárolagosa és művészi, műtárlója a remontoir ingóráknak stb. stb. **ÓRAK, EKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL RÉSZLETFIZETÉSRE** Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltetnek.

GRAND PRIX PARIS 1900 ST. LOUIS 1904. PIANOS, HARMONIUM SCHIEDMAYER, PIANOFORTEFABRIK vorm. J. & P. SCHIEDMAYER K.u.K. Hoflieferanten STUTTGART Neckarstr. 12. Egyedüli képviselő Magyarországon részére: Chmel J. és Fia Budapest, Gizella-ter.

Párisi világhírlítés Grand Prix 1900. **Kwizda-fele Restitutions-fluid** mosóvíz lovak számára. Szóvédjegy, czimke és csomagolás védve. Egy üveg ára 2 K 80 f. 40 év óta az utvári- és verseny-istállóknak van használatban nagyob strapáknál elő- és uterő-sítőül, inak merevségénél, stb. az idomításnál kiváló munkára képesíti a lovakat. Kwizda-fele Restitutions-fluid csak a mellék-ít védjeggyel való. Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve. Főraktár: Török Jozsef gyógyszerész, Budapest, Király-u. 12 és Andrássy-ut 26.

Gyermekek elismert legkiválóbb tápszere a **Phosphatine Falières**. Kapható minden gyógyszerárban. Egy nagy doboz ára 3 kor. 80 fillér. Főraktár: ZOLTÁN BELA gyógyszerár Budapest, V., Szabadság-ter (N. Korona-u. sarok) Érdeklődőknek ismertetőfüzetet, díjtalanul

Kész ágyak. vörös ággyal, jóból, jó szőnyeggel, 1 Anna vagy egy alótábla 180 cm. hosszú, 116 cm. széles K 10, 12, 15 és 18. 2 méter hosszú, 140 cm. széles K 13, 15, 18, 21. 1 fejtálcus 80 cm. hosszú, 58 cm. széles K 3, 3.50 és 4. 90 cm. hosszú, 70 cm. széles K 4.50 és 5.50. Készítés tetszőlegességtől mentes. 3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100. Sachsel Benedikt Lobes 989. (Pilsen mellett, Csehország.)

2. SZ. 1909. (56. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, JANUÁR 10.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «Világkronika»-val negyedévenként 80 fillérrel több. Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldij is esatolandó.

MESSINA.

A SZICILIAI retentő földrengés, a legnagyobb elemi csapások egyike, melyeket a történelem ismer, ráfordította Messinára az egész világ figyelmét. Oly vidék pusztult itt el, a mely úgyszólván bölcsője volt az európai művelődésnek, a mely közvetítő helye volt a görög műveltség s a római államhatalom érintkezésének.

Magát Messina városát Krisztus előtt 730-ban görög gyarmatosok alapították. Az ókorból fennmaradt, bámulatos nagy szabású templomok és más épületek romjai egész Sziciliában a görög telepítvényesek művei. 827-ben Krisztus születése után az arabok foglalták el Sziciliát és oly virágzóvá tették, hogy midőn a kereszties hadjáratok alkalmával majd a normannok, majd a Hohenstaufenek lettek a sziget urai, bőséges kulturát és gazdagságot találtak itt.

Később az aragoniai királyok, majd V. Károly német-római császár és végre a Bourbonok lettek Szicilia urai. De a régi fényt és dicsőséget senki sem tudta visszaidézni és megtartani. Messina városának központja a normannok

UTCZAI KÉP MESSINÁBÓL.

által 1098 évben korai gót stílusban épített székesegyház.

A székesegyház előtt, oldalt áll a város

ókori pártfogójának, Neptunnak szobra, melyet Michael Angelo egyik tanítványa faragott kőbe.

A város, mely a tengerparttól mérsékeltlen felemelkedő magaslatra van építve, igen szabályos és az olaszországi városoktól jórészt elütő rendben van építve. Sajátságos a kikötő, mely természeti alakjánál fogva félholdhoz vagy pedig sarlóhoz hasonlítható, a minthogy Messina ókori görög neve «Zankle», a mi «sarló» jelent. E sarlóalakú keskeny földnyelv mely, a szárazföldről a tengerbe nyúlik, onnan ered, hogy e kiálló szélek egy elszűkült tűzhányókráter megmaradt szélei, melynek területét egyharmad részben elmosta a tenger vize; a kerület megmaradt része adja a sarlóalakot.

Minden olaszországi városnak van úgynevezett korzója és a városok jobb módú lakosainak főlevezete a délutáni kocsiszás. A szereplni kívánó szegényebb család is inkább koplal egész napon át, de a délutáni kocsi-korzon nem szabad hiányoznia. Ezt a délutáni kocsi-sétát a tengeri kikötő rakpartjai mentén tartják. Itt látják jönni és menni a hajókat és láthatják az árukat, melyeket ki- vagy behajóznak, kiszállani azonban a kocsi-ból nem illik.

A tengerpart felől gyönyörűen mutatkozik

A TENGERPARTI KORZÓ MESSINÁBAN.

EGY RÉGI MESSINAI HÁZ UDVARÁBÓL. (A boltosztal alá kis házikó is van építve.)

Messina városa, szebben, mint bármely más kikötőhely a Földközi-tenger mentén. Az egész tengerpart hosszán egy és ugyanazon stílusban épített paloták sorozata húzódik végig. Úgy látszik, mintha egyetlen nagy, hosszú-hosszú ház volna a tenger felőli oldal.

E palota-sornak középső épülete a *Municipio*, a városház. Valamivel nagyobb átjárói vannak, mint a többi épületeknek, különben egészen hasonló a palotasor többi épületeihez. A város felé eső részén pálmákkal beültetett nagyobb tér terül el, a tenger felé eső homlokzata előtt pedig ott áll megint, de más alakban Messina pogánykori pártfogójának, Neptunnak kőből faragott szobra.

Még egy nevezetes szoborról kell megemlékeznünk, mely bent a város egyik terén, a Sancta Maria dell' Annunziata templom előtti térségen áll. Ez V. Károly császár fiának, a lepantói győzelmes hajóhad parancsnokának, Don Juan d'Austriának ércbe öntött szép, egykorú szobra.

Messinában legvonzóbb a város csodaszép környéke a tengerpart mentén; egyik oldalt elvisz a villamos vasut Szicília szigetének észak-keleti csücskéig, csupa történelmi emlékek mellett; másik oldalt a vasut Catánia-ig megy, közben érintvén Taorminát, Aci-Castellit, a képzeltető legszebben fekvő helyeket.

A messinai tengerszoros, mely összeköti a tyrrheni tengert a jóniai tengerrel, már az ósidők óta a veszteljes hajózás közismert helye volt. Már Homeros említi Scyllát és Charibdíst.

Messinával szemben, a tengerszoros tulsó oldalán fekszik Reggio, Calabria tartományban, innen származik elnevezése: Reggio di Calabria.

A mostani katasztrófában Messinának társa Reggio. Pusztulását nem is annyira a földrengés, mint inkább a tengerrengés okozta. A torony-magasságú hatalmas hullámok elöntötték s elpusztították a város javarészt.

Reggio, az ókori Rhegium, az olasz félsziget legdélibb csücskén fekszik a mögötte emelkedő Aspromonte hegy lejtőjén. Szintén görög gyarmatosok, alapították 723-ban Krisztus születése előtt. Több mint 2000 éves fennállása óta, csak úgy mint Messinának, egymást váltották fel urai; a legkülönbözőbb népek és nemzetek bírták a várost e hosszú időtartam alatt.

A görögök után jöttek a rómaiak, a népvándorlás idejében a góthok foglalták el; a kalifák uralomra jutásával az arabok bírták, ezekről elfoglalták a kereszties hadjáratokban lejtött normann fejedelmek; a mohamedán hatalom emelkedésével 1552-ben a törökök; idővel megint visszahódították a keresztények; jöttek a spanyolok, végre a francia Bourbonok, kik a legújabb időkig bírták Itáliának e részét.

Reggio főtemplomának ormán a Szentírásból vett szavak büszkélkednek, azt bizonyítva, hogy

Szent Pál apostol, midőn mint foglyot Jeruzsálemből Rómába vitték, e helyen kikötött és prédikált az egybegyűlt sokaságnak. Különben a városnál magánál vonzóbb a kilátás, melyet magas fekvésű helyéről élvezünk; áttekinthetjük a gyönyörű szicíliai partvidéket Messinától Catániáig, a tengermenti virágos kertek hosszú láncolatát fejedelmileg koronázza a kiemelkedő Aetna csücske.

Messinában gyakran voltam s egy alkalommal nekem is kijutott egy kis katasztrófa, a mely ugyan gyermekjáték a mostani végzeteshez képest, de bemutatónál elég volt.

Egy nyári napon történt; roppant forró és tikkasztó volt a levegő; én elmentem a tengerben levő uszodába, melyet a parttal egy keskeny, hosszú fahíd köt össze. A tengerszoros tulsó oldalán, a calabiai hegyek felett roppant fekete felhők kezdtek tornyosulni. Látom, a halászbárkák sietve iramodnak a part felé s félnek a közelgő zivatartól. Én magam az alatt kiúsztam a szabadba s gondoltam, míg a tulsó oldalon a calabiai hegyek felett levő zivatar hozzám átjön az innesső partra, addig már szárazon leszek.

Egyszer csak orkán szerű vihar támadt mely minden perczen azzal fenyegetett, hogy az uszoda gyöngye faalkotmányát velem együtt kisodorja a nyílt tengerre. Oly jégeső támadt, melyről soha életemben fogalmam sem volt. Valóságos tyúktojás nagyságú jégdarabok hullottak roppant erővel a gyöngye faalkotmányra, akkora zajjal, mintha az utolsó nap köszöntött volna be s az istenitélet ideje mindjárt bekövetkeznék.

Kinos idő volt e rozoga helyen a zivatar elmúltát bevárni. Végre elmúlt és fellelegzettem.

Messinának 150-000 és Reggióknak 35-000 lakosa volt; ezek nagyrészen oda veszttek a mostani pusztulás alkalmával, de nem hiszszük, hogy rövid idő múlva csakhamar újra fel ne épülne e két város, miután természeti fekvésüknél fogva mint Szicília és Calabria szemben fekvő nyúlványai, arra vannak teremtve, hogy itt az átvonuló forgalmat létesítsék.

Nemes Antal
praelatus.

ÖRÖKSÉGEM.

Valamikor régen az én ősapám
Végvári vitéz volt, kemény kapitány.
Czímere zöld halmán őrt áll a daru,
Látszik, éber is volt, nemesak hős karu.

Törökkel tusázó nagy szívű vitéz,
Jól tudta királyod, hogy karra mit érsz;
Izzadtál, vérzettél száz viadalon,
De, szegény magyarnak, nem járt jutalom.

Örökül utánad nem is sok maradt
— Magyar vér vetésén cseh, német arat —
S régi szegény sorban fiad s unokád
Az ősi barázdát forgatta tovább.

Édes apám háza — felejthetem-e? —
Szegény vala szintén, mint őseimé,
Benne bizony szűken gurult a garas;
De egem derült volt és napsugaras.

Még itt ragyog egyre lelkemben a kép,
A ház meg a kert, a patak meg a rét;
Déli meleg halmon hajtott a borág,
S virultak a völgyben a kék ibolyák.

Hányszor bebolyongtam, mint gyermek, a tájt,
A dombos, a lankás, napsütte határt,
Fű, fa, bokor bókolt mosolygva felém,
S hívott a rigó is a fák tetején.

A kis falu népe, az is szeretett,
Sohse láttam mást, csak nyájás szemeket.
Én meg, a hol jártam — mezőn, vagy uton —
Süvegeltem váltig becsületudon.

A nyár szaka volt csak kedvemre való;
Szérum, míg az ágyást gázolta a ló,
Villások a hűsről nézték a napot,
S úgy hallgattak engem, akár a papot.

Mivel én rákaptam a könyvre korán,
És gyermeki ajkkal mind elpapolám;
Hallgatnom azonban még jobban esék
Mesemondó ajkról tündéri mesét.

Hát a mikor szíves magyar lakomán
Vendégeket látott apám meg anyám,
S régi jeles törzsből nagy, tisztas urak
Ülték körül egyszerű asztalukat,

S kitört a szívekből a honfípanasz,
A rab haza sorsán a bú, meg a dacz:
Feszült a karom, szívem úgy dobogott,
S gyermek szemeimben vad láng lobogott...

Kiket emlékimben föl-fölkeresek,
Rég porlotok immár, ti hűk, nemesek.
Kis falum mögöttem szintén elmaradt,
S rám a hunyó-nap hint bággyadt sugarat.

De azért még érzem a föld erejét,
Szívemhez egészen közel van a nép,
Lelkem a multhoz is vissza-visszavon
S áldás a szívemben és ajkaimon.

Áldom eleimnek emlékezetét,
Áldott szüleimnek porló tetemét,
S áldom törökűző bajnok ősapám,
A mért magyar szívet hagyott én reám.

Vargha Gyula.

ÚJ PÁN.

Én a kikelet gyermeke voltam.
Piros, tavaszi ünnepeken
Sokat táncoltam és daloltam.

Nap járt előttem, nap megettem,
Ragyogó erdőn kóboroltam.
És a halott Pánt költőgettem.

Opálos, esti két homályban
Egy redves, ócska cser tövében
A Pán holt sípját megtaláltam.

És belefújtam. Fújtam, daloltam
Ifjú dalát az isteneknek —
Én a kikelet gyermeke voltam.

Dalolt a nappal és az éjjel,
Tele volt minden nimfacsókkal,
Driádkacszajjal, dallal, zenével.

S dalolt a föld, az ég, a felhő,
Jött Vágyisten, dalolt, mosolygott
És kivirult az örömerdő.

S az úton jött egy lány élembe,
Szűz rózsapár nyílt az ajkán
S fekete tűz volt a szemébe.

Jött, kacagott a nagy tavaszba,
S rám nézett — összetört a sípom
És belevesztett a harasztba.

Mezey Sándor.

A FEKETE VÁROS.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

A fölháborodás orkánja tört ki erre. Szégyen, gyalázat! Hiszen a többieknek is volt puskájuk. Kik voltak még ott? Kik azok a gyávák? Nevezd meg őket, Fabriczius!

Az ifjú azonban, úgy látszik, nem akart belemenni a továbbiakba. «Helyet, helyet!» kiáltá és térdeivel megszoritá lova lágýékát, hogy odább lépegesse a városháza felé.

De ebben a szempillantásban egy kéz megragadta lova abláját.

— No, mi az? — förmedt fel Fabriczius meglepetve. — Eresztéd el rögtön azt a ablát? — Nem addig, míg nem beszélék veled, te tacsó!

MESSINA ÉS KIKÖTŐJE. (Szemből a calabiai partok látszanak.)

Egy fiatal úr, egy másik tacsó fogta a Fabriczius lovát, magyaros zsinórzatú bekeszet viselt, sastollas eszmét és kard volt az oldalán, szemei vadul szikráztak. Fabriczius sohase látta ezt az arcot, de úrfi volta nyilvánvaló volt.

— Mit akar ön? — kérde magyarul. (Eddig németül folyt a párbeszéd.)

— Meg akarom mondani, hogy ha ön talán nemes ember, hát elégteltel ad nekem azért, hogy Görgey alispánt gazembernek nevezte. Azt én nem tűröm.

— Nem tűri? Hát ki ön?

A fiatal emberke kevélyen emelte fel daczos fejét:

— Én Görgey György vagyok.

— Pszt, — vágott közbe gyorsan, — ne mondja ön a nevét olyan hangosan, mert az most veszedelmes lehetne. A mi pedig a dolog velejét illeti, hát én ugyan nem vagyok nemes ember, löcsei polgár fia, Fabriczius vagyok, de azért összemérhetjük a kardunkat, ha úgy tetszik. Hol kívánja, hogy legyek?

— A csalitosban a város kertje mögött, reggel.

— Hány órakor?

— Hét órakor.

— Ott leszek.

S ezzel fővegét megbillentve, tovább lépdelt, de nem mehetett messzire, valóságos ostromló tábor állta útját a megyeháznál. «Pereat Görgey» kiáltások reszkettették meg a levegőt s recesgeve hullottak alá apró törmelékben az ablakok üvegtáblái. Grodkovszky bezáratta a kaput, de közben két kölyök ágyút, úgynevezett «Hakent» vitetett fel az erkélyre s azokat ijesztésül a tömegre irányítá. Balthazar pánczéllban, rostélyos sisakkal jelent meg a két könnyű ágyú mellett:

— A ki lármázní és rendetlenkedni akar, az menjen haza, — kiáltá le, — mert különben baj lesz. Az okozott kárt fizeti a város.

— Pereat Görgey!

Görgey alispán úr nincs most itt, — kiáltá le Balthazar, — mert ha ő itt volna, azóta már ti nem volnátok itt.

Hatalmas kőzapor volt a válasz alulról, de nevette azt Balthazar a pánczéllban, melyet a megyei fegyvertárból hozott ki erre a célra.

Ugyanakkor a városház erkélyén is megjelent az őszhajú Mostel Ambrus szenátor, a legöregebb tanácsnok. Két fáklýás által megvilágítva, hosszú fehér haja kísértetiesen lobogott a szélben. Olyannak tűnt fel, mintha Barbarossa jött volna elő, kit veszedelmek idején vár a németseg, — csakhogy a veres szakálla

megőszült már és még nem nőtt meg akkorára, mint a legenda előszabja. Minthogy a csengettyű el volt valahol esukva a bíró fiókjában, egy üres poharat hozott ki s az áldomásoknál divatos szász szokás szerint megcsendíté azt a hozzá vert penicizlusával.

Nem volt az különb hang a zajhoz mérve, mint zsinagógában a szunyogdöngés, mégis lett eredménye.

— Az öreg Mostel akar beszélni. Csönd legyen! Hallgassuk meg ez öreg Mostelt!

Templomi csönd támadt, csak a szélkakas csikorgott a városház tornyán. Az öreg megszólalt bággyadt, gyenge hangon, mely a fogai hiánya miatt szétfolyt volna még a szobában is, de egyik a másiknak tovább adta s ha jól nem értette, saját kénye szerint egészítette ki: — Gyermekeim! Oszoljatok szét békességben. Igaz, úgy hallatszik, városunkon sérelem esett, de még nem tudjuk, mekkora és milyen körülmények között. Ha történt valami, bizzatok annak megtorlását ránk, öregekre. Lőcse város szenátorai meg tudják őrizni a város méltóságát, meghigýjétek. Azért hát mordizom adta teremtette, ne csináljatok azért, mert egy baj van, még hozzá egy másikat, hanem menjetek Isten hírével a házaikba és énekeljétek inkább zsolnárokat, mert ha szét nem mentek és még tovább is itt lábatlankodtok, Isten engem úgy segítjen, én megyek le közétek ezzel a nádpáczával és a kit én ezzel megütök, azon rajta lesz nemcsak az ütés, hanem a szegény is. Jó éjszakát gyerekek!

Csak egy szuverén beszélhet ilyen fensőséggel, mint az öreg Mostel, a ki ezzel nyugodtan megfordult s re bene gesta, a tanácssterembe vonult vissza, mert az egyáltalában eszébe sem jutott, hogy az ő szavának fogantja ne lenne, a mint hogy a rakonezátlan tömeg valóban szó nélkül széledezni kezdett, mintha elsöpörnék onnan.

A tanácssteremben majd mind együtt voltak a szenátorok, még a podagrás lábú Bibera Antal is felkoczogott két mankón. Minthogy a terem nem volt befűtve, le se vetették prémes csurapéikat és le se ültek, fel s alá járva sopánkodtak nagy fejszóválásokkal az eset fölött, türelmetlenül, míg a terem átmelegszik s míg hiteles híreket hallanak. Egy hajdútól, ki kívül a kályhák begyújtásával foglalkozott, a fiatal Fabriczius üzent be, hogy az esemény színhelyéről jön, szabad-e a szenátorok termébe bejönnie?

— Hogyne! Hogyne! — kiálták egyszerre négyen is s a türelmetlen Hulik István eleibe szaladt, de Mostel visszaintette.

— Egy szenátornak — mondá méltósággal — sohase szabad se megijedni, se csodálkozni, se türelmetlenkedni. A világ foroghat, mehet úgy, a mint neki tetszik, de a szenátor csak annyira mozdul, a mennyire illik. Azért tehát maradjon vesztig Hulik uram, a fiatal ember bejöhet a nélkül is, hogy eleibe szaladna és az ölében hozná be.

Fabriczius megjelent és elbeszélte részletesen a látottakat. Némán hallgatták a patri-cziusok, csak az arcuk lett egyre fehérebb, a mennyire a gyér világitású fagygyúgyertyák fényénél ki lehetett venni.

— Ilyen csapás! — sopánkodott Pálfalvi Mihály. — Nem hiába álmodtam én az éjjel, mintha a városház helyén mocsár lett volna és én rákakat fogdostam volna benne.

Bibera idegesen csapott mankójával az asztalra.

— Én magam ölöm meg azt az embert, ha más nem vállalkozik rá.

— Ne ragadtassa magát könnyelmű nyilatkozatokra, — utasítá rendre Mostel uram, — kivált idegen fülek előtt. (Majd Fabriczius felé fordult.) Most már elmehetsz, édes őcsém. Igen helyesen cselekedtél, hogy jelentetted a látottakat. Kegyelmed pedig, Pálfalvi uram, szintén jól tenné, ha eleibe menne a holttestnek és elrendelné, hogy idehozzák.

— Ide? Minek? — pattant fel Kripélyi János. — Hiszen itt tanácsülés lesz.

— Épen azért. Praesente cadavere, a holttest jelenlétében tartjuk meg a mai tanács-ülést. A karzatokat ki kell nyitni.

— A tanácsülések nem nyilvánosak, — ellenkezett Hulik uram.

— Rendes esetben, — tette hozzá az aggasztán, ki fiatalos erélylyel ragadta magához a hatalom gyeplőit, — de ez rendkívüli eset. Mikor a löcsei bírót agyonlővik, akkor minden löcsei embernek halottja van s a maga halottjához mindenki beengedendő.

A szenátorok a fejikkel bólingattak. De iszen tudja Mostel uram a maga leczkéljét.

A karzatokat tehát kinyitották, a minék a híre mint a futó tűz terjedt el az utcán. Lett is ebből olyan nagy tülekedés, hogy a hajduk sehogy sem bírták a rendet fentartani. Boldog, boldogtalan tödült be. Mauks Donát szenátor uram, a kit most gyanakodó szemmel néztek a többi társai, minthogy a tanácsban ő volt az egyedüli nemes ember, s valószínűleg odahúz titokban szíve a megyeházhoz, hogy magát némileg kimossa a gyanu alól, kiment és azt a parancsot adta ki a hajduknak, hogy viselős asszonyokat és nemes embereket ne bocsássa-

CATANIA. (Háttérben az Etna.)

nak fel a karzatokra. A mi ugyan fölszemes intézkedés volt, mert már akkor többen voltak fent, mint a mennyien befértek, úgy ülve egymás hátán, mint a méhek. Bibera, a közérkölcök javításával foglalkozó szenátor összeránczolta homlokát arra a látványra, hogyan gyömszöletnek össze vegyesen asszonyi és férfi testek, mint a fügek, mi bizonyára bűnös gondolatokat ébreszt a lakosságban s lerombolja, a mi szemérmét ő furfangos statutumokban és Policy Ordnungokban egy fél életen át bele-nevelt a tömegbe. Valóban hajmeresztő látványt nyújtott, milyen helyzetbe jutottak a többnyire alsóbb osztályokból való szegény menyecskék és leányzók (ha ugyan érdemesek a sajnálatra), a nagy tolongásban ide-oda lökve, ügyszólván a férfiak ölében vagy azoknak a térdén kuporognak s még csak megszólalni se lehet őket, mert ha ki akarnának menni, se tehetnék (ámbar talán nem is szivesen tennék meg). Mostel apó intézkedése valóban megdöbbenést váltott ki, rontja nemcsak a népet, de az alkalomhoz kívánatos komolyságot is, mert minduntalan felhangzik egy-egy fölszisszenés vagy női sikítás, jelölve annak, hogy a sok istentelen férfi csupa dévajsból olyan helyütt is megcsipkedik őket, a hol az illedelem nagy hátrányára esik, ha nem veszszük is számba, hogy olyan megcsipkedés sin-

cen kizárva a világ romlottságában, a melyet semmi fölszisszenés sem kísér.

A CATANIAI SZÉKESEGYHÁZ.

A tanácsurak nem győzték figyelmeztetni és fékentartani a karzaton.
— Csend legyen! Nem szégyenlik magukat

posztóval betakarva. Csak a fejből látszott egy darabka.

— Ide tegyétek, — rendelkezett Mostel uram, az elnöki szék mögött elhelyezett kisebb asztalra mutatva.

A hajduk odahelyezték a halottat.
— Elmehettek!

Némán, dermedten néztek oda a tanácsstagok, a gyöngébb idegzetűek elfordították fejüket. A széláram, melyet a nyitott ajtó okozott, eloltott vagy két gyertyát. Trück Sebestyén sietett újra meggyújtani. Kínos csend állott be. Csak a karzaton indult meg halk morajban a beszélgetés, hogy milyen derék ember volt a megboldogult és milyen jól járt a felesége, a ki még a nyáron meghalt. Vajjon maradt-e utána nagy vagyon? S kié lesz az? Mert se gyermeke, se rokona. Nyilván a város öröklí.

Mostel András uram odajárult most a halottához, leemelte róla a leplet, egy pillanatig reá nézett, aztán újra betakarta s a hosszú zöld asztalhoz lépve, beült egyenesen az elnöki székbe, intvén a többieknek, hogy foglalják el helyeiket, mire csendesen beleigazították magukat a gót stílusú székekbe; legalulra jutott Trück Sebestyén, maga elé tolt az irdatlan nagyságú fatintatartót és a többi írószereket, eleinte egy fehér lúdtollhoz nyúlt, de aztán, mintha meg-

SZICILIAI KECSKEPÁSZTOR.

AZ OLASZORSZÁGI FÖLDRENGÉS SZINHELYÉRŐL.

gondolta volna, lecsapta azt és megkereste a legfeketebbet.

Az öreg Mostel felkelt, most s megvárván, míg Gosznovitzer Bálint kikkragja magát, eképen kezdé, reszketeg hangon:

— Bölcs és körültekintő uraim, Lőcse város nemzetes tanácsa! Teljes számmal gyűltünk itt össze ebben az órában, de csak testileg teljesen, mert bíró uram lelke, a mely lélek táplálta mindnyájunk lelkét, immár az égbe szállott, egy szerencsétlen esemény következtében...

— Ne cifrázza kegyelmed! — vágott közbe az örök ellenzéki Brunek Máté. — Mondja meg magyarul, hogy meggyilkolták.

— Hogy én mit mondok, az az én dolgom, s a mit én innen mondok, annak olyannak kell lennie, mint a biblia, és olyan is, — tette hozzá méltóságteljes önérettel, — én csak azt látom eddig hivatalosan, hogy a lőcsei bíró jelen van, de a lelke nincs jelen, minélfogva, mint a legöregebb tanácsnok, helyette én nyitok meg törvényeink szerint a mai ülést. Hogy miként fosztatott meg lelkétől e tisztességes gyülekezet feje, ezt mint szemtanu, Nustkorb András tanácsnok uram van hivatva elmondani, kinek is átadom a szót.

A MESSINAI SZÉKESEGYHÁZ.

A MESSINAI DÓM BELSEJE.

egy ellenségeskedést nyitunk meg a város és a megye közt — a mennyinél most kevesebb van, lévén ezúttal csupán a város elkeseredve. Legokosabb pedig azért nem lett volna, mert egy jogtalan gonosztettet másik jogtalan tettel viszonzni sohasem okos dolog, azonfelül...

— Jogos lett volna in flagranti, — döhögött bele Pálfalvi Mihály, mire helyeslő moraj zúgott fel a hivatalos asztal körül, mely átragadt a karzatra is.

— Azonfelül — folytatóz Nustkorb zavartalanul, — a puskáink pusztán seréttel voltak megtöltve s míg mi azokba golyót teszünk, Görgey azalatt messze túl járt volna a lőtávolon.

(Folytatása következik.)

EGY IRODALMI KINCSESHÁZ.

Flórencz mindenkor valóságos bányája volt a régi műemlékek után való kutatásnak s alig hinné az ember, hogy még a közelmúltban is akadtak benne parlagon heverő, elfeledett kincsek. Pedig így áll a dolog s ez az újabb felfedezés valóságos szenzációja a régiség-búvároknak.

— Halljuk! Halljuk!

Nustkorb felemelkedett s minden részleteiben megvilágítá a szerencsétlen esetet, onnan indulva el, hogy már karácsony előtt is némely torzsalkodás volt észlelhető a város és a vármegye közt. Igaz ugyan, hogy künn a vadászterületen a bíró lőtt rá az alispán kutyájára, tehát ő kezdte, de ez lehetett elhírtelenkedés, ügyetlenség is, talán a nyúlra akart löni, melyet a kutya már-már elért.

— Hát azután? — szólott közbe Mauks Donát uram.

— Mi csak azt vettük észre, hogy kevéssel ezután egy jajkiáltással bíró uram is összeesett. Ösztönszerűleg odafutottunk, a nélkül, hogy az alispán lövéséről tudomásunk lett volna. Azt csak egy-két pillanattal később értünk rá konstatálni, hogy ő lőtt. Valaki közülünk még hangoztatta is, hogy menjünk utána és lövjük agyon.

— Az lett volna a legokosabb, — vélte Bibera Antal, — most legalább már quittek lennénk a vármegyével.

Nustkorb a fejét rázta.

— Sem nem lennénk quittek, sem nem lett volna a legokosabb. Quittek azért nem lennénk, mert ha az alispánt lelőjük, ezzel csak

SZICILIAI SZEKÉR.

AZ OLASZORSZÁGI FÖLDRENGÉS SZINHELYÉRŐL.

NŐI ARCZÉPEK.

HALMI ARTÚR FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

HALMI ARTÚR KÉPEI.

Halmi Artúr — a kinek gyűjteményes kiállítását most mutatja be a *Nemzeti Szalon* — sokáig Munkácsy prezumtiv utódjának tartották. Nem csak azért, mert a kilencvenes évek elején, 1890—1892-ig állandóan a Mester mellett dolgozott Párisban, Neuilly-ben és Kolpachon, hanem azért is, mert az akkor még fiatal művészt ugyanaz a vágy és hajlandóság vonzotta a nagy stílus felé, mint a Krisztus Pilátus előtt alkotóját. Akkoriban Munkácsy a Honfoglalás-t festette s a magyar történeti festészetet régi dicsőségébe visszahelyezni: ez a gondolat lelkesítette a Mestert s a fiatal tanítványt egyaránt. Ennek a szép korszaknak az emléke azonban a Halmi kiállításán mindössze néhány pompás vázlat, egészen Munkácsy modorában festve; a mester egy arcképe, festés közben, háttérben a Honfoglalás vázlatával, azzal a kissé hősiés, de Munkácsyra oly jellemző mozdulattal, melylyel az ősz művész, hátralépvé, a munkáját szokta vizsgálni. Ennek a kornak, vagy legalább is e korszak hatásának emlékei egyébként azok a kucsmás, kalpagos tanulmányfejek is, melyek a magyar arisztokrácia ama tagjairól készültek, kik részt vettek annak idején a király jubileumi hódoló felvonulásán s a tanulmányokból készült utóbb Halmi nagy képe — utolsó munkája a történeti festés terén. Ezenkívül csak «A király» című díszmű rajzai hirdetik, hogy a ma szinte kizárólagosan arcképfestő Halmi egykor mily más utak felé törekedett.

A művész még férfikora teljében van s mégis ily óriási, szinte hihetetlen múlt áll a háta mögött, mióta Munkácsy mellől elkerült. Tíz év Münchenben, hét év Berlinben s most itthon pár esztendő: ezek a nevezetesebb álló-

mások pályáján. Ám ez az út már szinte kizárólag arcképfestés közt telt le, leszámítva tán három-négy esztendőt, mikor Halmi a «Jugend»-nek rajzolt. Munkásságának eredményeiről, a művész bámulatos tevékenységéről azonban ez a tárlat csak nagyon hézagos képet ad, mert az itt felhalmozott arcképek — pedig az egész Szalon az ő képeivel van tele — alig egy tizedét teszik ki munkáinak. Azok az előkelő emberek ugyanis, a kiket a művész Berlinben festett, nem szívesen adják át arcképeiket kiállításra, pláne külföldre, s így a magyar közönségnek meg kell elégednie azzal, hogy szinte túlnyomó számban az egészen új munkákat láthatja csak. És ha ez a körülmény csökkenti is a tárlat tájékoztató hatását, mert nem mutatja be a művészt ingadozásai, tévelygései, keresései és forrongása közben, viszont annál nagyobb a kiállítás esztétikai érdekessége, mert egy minden ízében kiforrott, kész és előkelő művészt mutat be művészetének deklarációján.

A hogy ma Halmi Artúr látjuk, nem hiába az előkelő körök festője, művészetét a legjobban az előkelőség jellemzi. Azok a hercegek, grófok, bárók, bankdirektorok és lipótvárosi szépségek, a kik festőállványára állanak, bizonyára nagyon meg vannak a maguk udvari festőjével elégedve, mert az — igazi világi módjára — sohasem igazat, mindig csak szépet mond nekik. A Lenbach és a László Fülöp sikereinek titka kulcs a Halmi sikereinek titkához is: ő sem úgy festi az embereket, a milyenek azok a valóságban, hanem olyatén mód, a hogy azok — magukat látják. Ez az igazságnak tett engedmény vagy eszményítés sokat levon ugyan a műtárgy benső értékéből, de viszont legyzen az esetről az érdességet, mely az igazi naturalisták és festő-lélekbuvarok

sokszor oly kellemetlen igazmondását ellenszenvessé teszi a közönség előtt.

A nagyvilági előkelőségen kívül azonban van Halminak egy más és sokkal művészebb erőssége is: ez festői felfogása, melylyel arcképeinek megadja azt a képszerűséget, mely a képtől, mint díszítő műtárgytól, elválaszthatatlan. A modell beállítására, az öltözék színeinek megválasztására, a háttér feltöltésére gondos keresése mind ezt a festőiséget szolgálja s ha néha — kivált a gyorsabb és könnyebb kezelési pasztell-arcképeknél — ez a festőiség kissé keresettnek, túlonúl választékosnak, sokszor szinpadiasnak is hat, viszont a falakra olyan foltokat vet, melyek bármely környezetben is uralkodnak dekoratív erejükkel.

Halminak bizonyára nincs oka megbánni, hogy szakított ifjonti múltjával s arcképfestővé lett. Ha Munkácsy utóda nem lehetett, a László Fülöp külföldre történt távozásával itthon szakadt úrt mindenestre sikerült betöltenie s ez, ha dicsőségnek sem épen megvetendő, egy ilyen fiatal pályafutás derekán bizonyára nem mindennapi eredmény.

A MENLO-PARK VARÁZSLÓJA.

— Edison emlékiratai. —

Attila király, hogy minél hamarabb értesülhessen a birodalmában történt eseményekről és vezéreinek hadi tetteiről, hírnököket állított fel minden irányban, kik megkiabálták egymásnak a legújabb híreket s így adták tovább és tovább, míg a király fülébe jutottak. Ehhez hasonló módon adták tovább a király parancsait is. A telefon-szolgáltatnak ezt az ősi formáját Attila maga is Ázsiából

hozta, hol már a hajdankorban ily módon szereztek hírt a birodalmuk legmesszebb zugában történekről a perzsa királyok. A kiáltozók lánczának ezt az intézményét akkor úgy hívták: a király füle.

A király fülétől Edison telefonjáig: a haladásnak mily végtelenül nagy útját tette meg az emberiség! A telefont ma minden hevílet nélkül, de sokkal nagyobb sikerrel használja mindenki, mint hajdan a perzsa birodalom ura az ő kiáltozóinak hálózatát. S ha jól meg-gondoljuk, épen ebben van az újkor az egyik legnagyobb találmányának jelentősége. Az ókori telefon csak a király füle volt. Edison telefonja mindenkié.

Edison az újkor feltalálók legnagyobb tipusa és legnagyobb példaképe. Halhatatlan ideáit csak a gyakorlat számára termelte és valósította meg: a gyakorlatnak és semmi másnak. Azt is, hogy megírta emlékiratait, melyek nemsokára hozzáférhetővé lesznek az európai olvasók számára, csak gyakorlati célból tehette. Mert ezt a nagy embert minden tétében, minden kísérletében gyakorlati célok vezették. Míg a laboratoriumi találmányok igen jelentékeny része a gyakorlatban legfeljebb egy-egy meglepő játékszer készítésére alkalmazható, Edison nem veszi le kezét találmányairól, míg ki nem elégtük az életben is azt a várakozást, melyet elméletben hozzájuk fűzött. Ezért van az, hogy nélküle el sem képzelhetnők a villamossági ipar mai roppant gazdagságát és haladottságát, a táviró és a telefon nem volna a világforgalomnak az a világtörténeti jelentőségű eszköze, melylyé az ő alapvető javításai tették, a fonográfot egyáltalán nem ismernők, a villamos izzólámpa és az egy központból szolgáltatott villamos világítás egyáltalán nem volna.

Hogy miképpen születtek meg Edison találmányai, hogy fáradhatatlan kísérleteivel hogyan tökéletesítette a gyakorlat számára e találmányok eszméit: részletesen elmondják Edison emlékiratai, melyeknek tartalmáról, euró-

pai és amerikai folyóiratok közlése nyomán megfelelő képet rajzolhatunk az alább következőkben.

Ime egy példa arról, hogy nagy találmányának sikerében az eszme döntő erején túl mily óriási része van azoknak az elfáradást nem ismerő kísérleteknek, melyek minden más ember türelmét és idejét a végsőig, talán az örületig feszítették volna. A «Menlo-park varázslója» — ezen a néven szokták emlegetni az amerikaiak Edisons, mert laboratóriuma a New-York közelében levő Menlo-parkban van — egyszer napok hosszúságáig egyebet sem tett, mint hogy elégetett ezernyi ezer pamutfonalat, melyeknek hamvát egy helletet is elfújhatta volna, de ő mégis oly csinyján bánt velök, hogy a hamuból álló fonalat sértetlenül beleillesztette egy üvegből készült izzó-körtébe, e körteből kiszivattyuzhatta a levegőt, az üreget elszigetelhette, a villamos áramot bekapcsolhatta, csak azért, hogy e minden türelmet próbára tevő munka után végre is megállapíthassa, hogy rossz nyomom járt és hiábavaló volt minden munkája és fáradsága.

Edison tehát kereste azt a másik anyagot, melynek hamuja ellenállhasson az elektromos áram erejének, melyet a legnemesebb fémek sem bírtak ki. Ekkor egy japáni bambusz-levégyőzre esett tekintete. A következő pillanatban már lehántott egy csikót a kéréből, elégette, hamuját beleillesztette egy izzó-körtébe s kísérletét újra meg újra megismételte. A kísérlet sikerülni látszott, de a bambuszrost hamuja néhány perczig tartó izzás után újra kialudt. Minthogy a bambuszban lette meg a siker lehetőségének első jeleit: Edison reávetette magát a bambusz egész irodalmának tanulmányozására. Ennek során megtudta, hogy a bambusznak körülbelül nyolczszáz faja él a föld kerékén. És mit tett Edison? Nagy költséggel négy expedíciót küldött a világ bambusztermő tájaira. Ez expedíciók kerek félmillió koronájába kerültek s eredményök az volt, hogy mégsem a bambusz az igazi

LEÁNY-ARCZÉP.

anyag, melyet a villamos izzófény előállításához kerestek.

Mindenki tudja, hogy Edison New-York utcáin, mint rikkancs kezdette pályáját. Tizenöt éves korában már annyira vitte, hogy mozgó újságelárusító boltja volt az amerikai vasutakon, sőt maga is adott ki egy kis újságot a saját szerkesztésében. Ekkor s a következő időkben születtek meg első találmányai, melyekre még nem szerezte meg a szabadalmat, nem is keltett velök különös feltűnést. Az újságárusból nemsokára táviróhivatalnok lett az amerikai nyugati vasutak egyik állomásán. Nem volt mintaszerű hivatalnok. Minthogy nappalait kísérletezéssel töltötte, az éjjeli szolgálat idején bizony egyike volt a legfáradtabb és a legszórakozottabb telegrafistáknak. S a szükség ekkor újabb meg újabb találmányokra sarkalta. Sokat korholták főlebbvalói azért, hogy szolgálat közben el-elaludt és kötelességet mulasztott. Eleinte úgy segített a bajon, hogy néhány perczel a vonatok érkezése előtt felverette magát az ébresztő órával, jelezte a távozó vonatot a következő állomásra, az ébresztő órát beállította a következő vonat esedékessége idejére, aztán újra elaludt. De egy éjszaka a menetrendszerű időt megelőzve érkezett be egy vonat s az ifjú telegrafista hanyagsága kiderült. Edisons megrendszabályozták oly módon, hogy kötelességévé tették az éjszaka minden fél órájában tovább adni az A betűt a távirógépen. Így akarták ellenőrizni. És mit tett Edison? Szerkesztett és hozzákapcsolt az áramvezetékekhez egy készüléket, úgy alkotva meg, hogy minden félórán automatikusan lehullott egy kis fakalapács, mely estével bekapcsolta és felemelkedésével nyomban aztán kikapcsolta a villamos áramot, tovább adta így szepen az A betűt, ép úgy, mintha valaki a Morse-gép kopogatóját mozdította volna meg.

A következő találmányára már kivette a szabadalmat, de biz egy fillért sem keresett rajta. Bámulatos egy találmány volt: villamos szavazógép. A törvényhozó testület minden egyes tagjának asztalán áll egy kis villamos készülék, két kopogatóval; ha az egyiket nyomja meg, igennel szavaz, ha a másikat, akkor nem-mel, és szavazatát a villamos áram az elnökhöz viszi, jelezve egy papírszalagon a szavazó képviselő nevét, szavazatát és lajstromozva egyben valamennyi szavazatot, úgy, hogy az elnök a szavazás berekesztése után nyomban ki is hirdetheti, melyik oldalon van a többség. Edison elvitte készülékét Washingtonba és jelentkezett vele a kongresszus elnökénél. Ez megvizsgálta a gépet és így szölt:

— Fiatal ember, a készüléke tökéletes. Jobb már nem is lehetne. Így csakugyan képtelenség volna visszaélést követni el a szavazatokkal. De azért több hasznát vehetnők itt mindennek a világon, mint az ön találmányának. Hiszen akárhányszor épen a szavazatok összeheserlése és a szavazás késleltetése által lehet elejét venni a káros határozatoknak. Bámulom

ZONGORA-ÓRA.

HALMI ARTÚR FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

elmélet és leleményét, melylyel ily kiváló gépezetet tudott megalkotni, de kijelentem, hogy találmánya nem nekünk való. Vigye vissza Isten hírével.

Az ifjú Edison e csalódása után fogadta meg, hogy nem bibelődik soha többé oly problémával, melynek határozott gyakorlati értéke nincs. És megtartotta fogadását. Így tette lehetővé találmánya: a fonoplex segítségével az egyidejű táviratozást és telefonozást ugyanazon a dróton, megnyitva ezzel az új-kori haladás egyik legfényesebb korszakát. És így született meg a fonográf, mely Edison-nak teljesen önálló és legbámulatosabb találmánya. Talán nem is a legutolsó. Mert a Menlo Park varázslója teremtő gondolatokkal jár-kezel még titokteljes boszorkány-konyhájában.

A REPÜLŐ EMBER.

Ügyszólván napról-napra tökéletesednek a repülőgépek és mint a közel jövő eseményével számolhatunk azzal, hogy a repülőgép

rendkívül hajlandó ily új nyelvek megtanulására, holott ezek sokszor nagyon is komplikáltak. Ilyen például a lovaslás, a mely oly sokoldalú és szerves összeköttetést kíván a ló mozgásával, sőt még idegrendszerével is, a melyről a legtöbb embernek, köztük sokszor még azoknak is, a kiknek öntudatlanul megvan ez az érzéke, fogalma sincs. Ezen összeköttetés természete — bár első pillanatra különösnek látszik — legjobban úgy fejezhető ki, hogy a lovas szalad, de a ló lábával. Ebben benne van az, hogy a gyakorlott lovas érzi a talaj különbözőségét, idejében érzi, ha a ló botlani kezd, már az elugrás pillanatában érzi, sikerült-e az ugrás vagy sem, stb. Idejében észreveszi a ló szándékát pl., ha meg akar szaladni és száz meg száz apróságát.

Az automobil a sebesség érzetén kívül egész sereg finom érzet értését és jelentőségének felfogását kívánja meg a vezetőtől. Az érzékeny kormány szerkezet használata, a lassítás-gyorsítás nemcsak hogy nagy ügyességet, hanem valóságos külön autoidegrendszert, autoembert kíván meg.

Egy jó, szolid repülőgép vezetéséhez már

gépet, a melytől a háború megszüntetését remélik.

A repülőgép elterjedése folytán meg fog változni az ember itélete a távolságokról, az út és a határ fogalma mindjobban háttérbe lép, elmosódik. Mindent összevéve, a repülőgép növeli és differenciálja az ember öntudatát, sok dologban teljesen átalakítja gondolkodását, a mi pedig gazdasági és társadalmi téren beálló hatását illeti, ahhoz legfeljebb a gőzgépe fogható.

Ifj. báró Szentkereszti Zsigmond.

MISS RANDOLPH UTAZÁSA.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta C. N. és A. M. Williamson.

Nyolcz óraker szándékoztunk indulni, mint-hogy több mint ötven mérföldnyi utat kellett megtennünk Newhavenig, hol a kocsit még aznap éjjelen hajóra akartuk vitetni; de Rattray kissé nehezen tudta a kocsit indítani és

A SZÁNKA. — Pataky László rajza.

valóságos közlekedési eszközzé válik. Ennek úgy tudományos, mint gazdasági és társadalmi szempontból rendkívül nagy hatása lesz, a mely előre szinte beláthatatlan, épen ezért sokszor a legesekélyebb tudás nélkül már rengeteget irtak erről a kérdéstről. Talán ép ily érdekes, de mindenesetre sokkal áttekinthetőbb az a kérdés, hogy mily hatást tesz a repülés az ember gondolat- és érzelmvilágára, mert itt már analógiákra és részben tapasztalatokra támaszkodhatunk.

Minden új szerszám bizonyos mértékben fejleszti az emberi idegrendszert. Egyszerű példát véve, minden fogó vagy vágó szerszámnál a tapintási és az izomérzék egészen új benyomások alatt áll, a melyeknek jelentését, értelmét meg kell tanulni. Így válik a kapcsolat szervessé, a szerszám mintegy meghosszabbítása lesz a szervnek. A vivőkardot érő ütések értelmét csak az foghatja jól fel, a kinek a vivés vérebe ment át, a kinek tapintási érzéke szinte a karba költözött és a ki a vivés közben előálló izomérzeteinek pillanatnyilag értelmezni tudja. Minden szerszám, eszköz külön nyelven szól az idegekhez, s ennek értelmét és jelentését teljesen meg kell tanulni. Az ép és jól fejlődött idegrendszer

alig kell valami finomabb érzék (nem a mostani sport-repülőgépekről szövel) és ilyen értelemben csak a repülő sport (motor nélkül) fejleszt, differenciálja az idegrendszert. Annál nagyobb mértékben növeli az emberi öntudatot, büszkeséget. Az ember a kiválóságot a magassággal fejezi ki, illetve abban szemléli. Az uralkodót trónusra ülteti, a görögök isteneiket az Olympusra képzelték. A magasban, hegyvölgy felett tova repülő, száguldó ember egyébként is emelkedettebbnek, többnek érzi magát. A tülekedő, lármás, füstös város fölé emelkedve, a lüktető lármá gyenge, szelid zsongással válik, mire feljut hozzánk. A kedélynek valóságos eliksírje lehet egy ilyen légi utazás, hol lecsillapulnak a zaklatott idegek, a tüdő friss levegővel telik meg, a gondolkodást békesség szállja meg. Belátva a kicsinyes tülekedések czéltalanságát, talán legnagyobb ellenségével is kibékülne az ember.

És ezt is a háború eszközzé akarják tenni? Különbön ezen nem is csodálkozhatunk, mikor a katonákat Jézus nevében viszik gyilkolni. Harcz a levegőben még gondolatnak is borzasztó. A kik annyira optimisták, hogy társadalmi átalakulás nélkül is lehetségesnek tartják a világébkét, bizalommal várják a repülő-

félőrai késésünk volt, a mi annál inkább boszszantott bennünket, mert jó sokan látni akarták és be is várták indulásunkat. Végére mintha puskából kilőtték volna, meglódult a kocsis és igen szépen haladt, középen kettévágyva Mary néni harminczkettedik sóhajlását.

Néhány órán át minden jól ment. A városon kívül voltunk, kedves, hullámos angol vidéken. Kocsink, melyről Mr. Cecil-Lanstown azt állította, hogy felülmúlhatatlan dombmászó, várakozásomnak megfelelően igazolta dicséretes híret. Hideg volt a levegő, de testünk nem borzongott, a vér szinte pezsgett bennünk, a mint vidáman röpített a kocsis. Tudod, milyen fagyos teremtés Mary néni. Ő sem panaszkodott a rossz idő miatt és alig volt szüksége a lábmelegítőre. Ez aztán élet! mondottam magamban. Úgy tetszett, hogy még nem ismerkedtem meg a fizikai élvezet tetőpontjával, míg gépkocsiban nem hajtottam. Kellemesebb érzésem volt, mint mikor tökéletesen sima padlón, kitűnő tánczossal, felülmúlhatatlan zenezőre tánczot lejt az ember, vagy ételhez jut, ha rettentően éhes; vagy tűz fölé tartja a hidegtől megmerevedett kezét; vagy megfürdik, miután egy egész forró napot poros vasúton töltött. Nagyobb magasztalást már nem mondhatok, nemde? És azt

kivántam, bár neked is volna ebben részed. Arról ábrándoztam, hogy megtéríthetlek téged is. Oh, mily kevéssé profétái volt az én lelkeim!

Egyszerre, midőn körülbelül óránkénti tíz mérföldnyi sebességgel meredek halmon felfelé igyekeztünk, a kocsis megállt, sőt tán még hátra is szaladt volna, ha Rattray nem alkalmazta a fékezőket. «Mi baj?» kérdeztem, mi-alatt Mary néni görcsösen szorongatta karomat. «Csak elszakadt egy hajtószíj, miss, — válaszolt komoran. — Ez annyit jelent, hogy húsz percig késünk; egyéb baj nincs. Sajnálom, hogy a hölgyeket fel kell zavarnom. Új hajtószíjak és hajtószíjkapcsok az ülés alatt találhatók. Szerszámok a kocsis fenekén vannak.»

Nagy megkönnyebbülésünkre szolgált, hogy nagyobb baj nem történt. Át kellett látnunk, hogy nagy hálával tartozunk a gondviselésnek. Mindenesetre azonban fel kellett tápáskodnunk kényelmes ülőhelyünkből, a teakosarat és a lábmelegítőket a kocsis fenekéről felvenni

az örvendetes reményben él, hogy hasonló baj nem fog többé bekövetkezni.

Egészen rendben folyt minden a lunch idejéig, melyet egy igen kedves vendéglőben költöttünk el George Meredith háza közelében. Ezután megint félórába telt, míg a kocsit meg lehetett indítani, Rattray majd megpukkadt mérgében. Olyan érzésem volt, mikor néztem a fogatyúval való hasztalan babrálását, mintha elefántok taposták volna testemet. A baj, úgy mondta, az, hogy a «kompresszió igen nagy» és «hátraló» a kocsis, — Isten tudja, mit jelent ez. Mikor már kezdtem lemondani minden reményről, nekiiramodott a gép és ismét folytattuk utunkat minden bűt feledtető gyönyörű vidéken át. Négy óra felé a legdicsőbb hajtás közepette egyszerre egy «r-r-es», a kocsis az egyik oldal felé csúszik, Mary néni hangosan felsikolt, mozdulatlanul állunk az út közepén. «Eltört a lánczó», morogja Rattray.

Még egyszer fel kellett ugrni, a teakosarat,

kezefejét. Ő felkiáltott, egyet rúgott a kereken és az út füves részére ment, a hol én a szürkeületben csak homályosan láttam, a mint a szájához tartotta a kezét és hol hátra, hol előre támolygott. Annyira hasonlított egy dühögő koboldhoz, hogy alig tudtam nyugodt hangon kérdeni tőle, vajjon nem sérült-e meg nagyon. «Majd letört a kezem, miss, ennyi az egész», mormogta. Végére ismét rávetette magát a rettenetes fogantyúra, megtalálta a módját, hogy a kocsit megindítsa, és hajrá, mentünk előre.

A mint egy városban, melynek Rattray szerint Lewes a neve, dombon felfelé hajtottunk, észrevettem, hogy a kocsis nem halad a szokott rugalmas erővel. «Erővesztés», vetette oda amúgy félvállról Rattray arra a kérdésemre, hogy mi a baj; és ezzel meg kellett elégednem, bár szerettem volna tudni, mit akar mondani. Lewesben, azt hiszem, eltévesztette az utat (egészen sötét volt már s csillagtalan éjszaka);

A SZERAJEVŐI BAZÁRBÓL. — Kullman Vilmos amateur-félvétel.

és Rattray elől levő üres ülésére áthelyezni, a vastag lábokrőczt leszedni és lábunkat magásra felhúzni, mialatt a padozatdeszkát fel-emelték; azután felálltunk, hogy eltávolíthassák az ülésről a párnákat és felemelhessék a láda fedelét. Igyekeztünk vagy legalább én igyekeztem elképzelni, hogy mindez a mulatság kiegészítésére szolgált, de egy kicsit nyomasztó volt Rattrayt hallgatni, a ki magában beszélve mormogott és nyögött, mialatt leoldotta a málhát, levette a kocsis hátulsó részéről, hogy hozzáférhessen a belső elszakadt hajtószíjhoz és ez utóbbit mérgesen lecsapta a poros országútra.

A késés inkább félőrai volt, mint húsz percznyi. Kétszeresen hosszúnak tetszett, mert fárasztó mulatság volt Mary néni mulattatni, hogy ne ismétlje folyvást: «Lám, előre mondtam!» De a mint egyszer útra keltünk, mire két mérföldet tettünk meg, már el volt feledve a kis kellemetlenség. Ez a különös sajátága megvan az automobilsportnak. Így boldognak érzi magát az ember, mikor jól megy minden, hogy elfelejti az elmúlt baleseteket és abban

lábmelegítőket, pokróczokat félretaszítani és magunk is elkotródtunk Rattray útjából, hogy az ülés alatti tartóba helyezett szerszámokhoz és tartaléklánczokhoz férhessen. Arra a nézetre kezdtem térni, hogy a kocsis talán nincs oly czélszerűen berendezve utazási czéllokra, mint eleinte képzeltem, de a világot sem árultam volna el ezt a gondolatot — legalább akkor még nem. Kaptam azon, hogy ime, kitűnő alkalom nyílt teszni, tehát ki is nyitottam a teakosarat és valóságos pikniket rendeztünk az út szélén, mialatt Rattray a lánczezel vesződött. Nem volt nagyon hideg és örömmel gondoltam, hogy hasonló gyönyörködött stációkat fogunk tartani valamely melegebb éghajlat alatt a «hullámzó Loire partjai mellett», a hogy elegánsan magyaráztam Mary néninek, ki azonban csak ennyit mondott: «Bizonyára én is reményilem, édesem», még pedig oly hangon, mely az időjárásnál is fagyosabb volt.

Legalább félórába telt, míg Rattray kellő odaerősítette a lánczot; erre aztán megint a szokott nehézséggel járt az indítás. Egyizben a fogantyú körülödült és megütötte Rattray

bármint legyen, nagyon sokat kerülgettünk ide-oda és végére egy síksághoz értünk, melyet a homályban elmosódó meszes dombok környeztek és alig észrevehető csillogású folyó hasított. Mary néni visszaszülyedt sokat kifejező hallgatásába; a kocsis oly lassan mászott, mintha valami megsebesült élőlény volna; végére mégis elértünk a newhaveni mólóhoz és a hajóra vittük a podgyászt. Rattraynek a kocsival a teherhajón kellett utánunk jöni. Így végződött az első napon a lezke, mely tíz órát vett igénybe és — ha okosabb tett, legalább ép oly mértékben el is szomorított.

Mary néni aludni tért, mihely a hajóra kerültünk; de engem nagyon felizgatott az a gondolat, hogy meg fogom látni Franciaországot és ezért a fedélzetem maradtam a meleg köpenybe burkolódzva, melyet eredetileg kocsin való használatra vásároltam. A csatornán való átkelés felséges volt és a mint Dieppe közelébe értünk, láthattam mészsziroteket és a kikötőbe vezető mólón egy nagy ösztövérszületet... Úgy éreztem magamat, mint a ki álmodik, midőn az embereket francziául hal-

UTZAI KÉP SZERAJEVÓBÓL. — Kullman Vilmos amateur-fővétel.

lottam csacsogni és senki sem talált ebben valami feltűnőt; nagyon megtetszettek a douanier-k, a czifra katonák és a kék blúzos vasuti hordárok. Természetesen holt idenye volt ekkor Dieppenek, de mi a tenger mellett levő hotelbe szálltunk. Nagyon kellemes volt a Franciaországban töltött legelső nap reggelén kissé későn ébredni, nézni az ablakon át a verőfényes vitzükrot, a kis vörös-barna vitorlás halászcsonakokat és élvezni az erős kávé és finom sült zsemlyék valóságos mennyei illatát. Jóval később a kikötőhöz ballagtam, hol úgy találtam, hogy a teherhajó már megérkezett és Rattray a kocsiával partra szállt. Ez az ember most igazán mosolygósan üdvözölt. Most először mutatta magát szolgálatkésznek és használhatónak. Mindent elvégzett, teljesítette a fizetést a vámházban és kiállította a szükséges iratokat. Azután gépkocsin vitt vissza a hotelbe, de minthogy már majdnem déli tizenkét óra volt, úgy gondoltam, helyesebb lesz másnap reggel indulni Páris felé, hogy hosszú, akadálytalan utat tehessünk. Párisban Mary néniel természetesen legalább egy hétig óhajtottam tartózkodni. Rattray megígérte, hogy alaposan átvizsgálja a kocsiút és nem kell majd balesettől tartani útközben.

Meglehető sokaság gyűlt körénk — barátságos, jólelkű emberek — mikor útra készen állottunk a hotel istállója melletti udvaron. Ott volt a szálló tulajdonosnője, olyan csinos, mint egy baba; a hordárok, zöldkötényes házi-szolgák méreven bámészkodva álltak mellette; néhány asszony a szögletben ruhát mosott és abbahagyta munkáját; egy csomó pajzán piczi iskolásfiú, rövidre nyírott hajjal, bőrvéses fekete blúzokban nyüzsgött körülünk, élénk taglejtéssel magyarázgatva egymásnak a kocsi szerkezetét. Rattray olajkorsót tartva sürgött-forogott, aztán felrakta a podgyászt és ime, készen álltunk. Több méltósággal, mint önbizalommal kapaszkodtam a magas ülésre Mary néni mellé. Ezúttal csak egyet fordult a fogantyú és már indult a kocsi, oly szeszélyes az a különös bestia, az automobil. Egyik nap félórát kell küzködni a fogantyúval, a következő napon egyetlen érintés életre kelti a készüléket és senki sem képes megmagyarázni, miért van ez így. Köszöngötte madamenek és embereinek, kecsesen kigördültünk a hotel udvarából, miután Rattray egész tust fúvott kürtjével. Nagyszerű start volt!

Dieppe utcáit azok az iszonyú egyenlőtlen kövek burkolják, melyeket a francia a pavé névvel jelöl és azokon oly lármával és esőörömpöléssel zökkenünk végig, mintha csupa tányér volna a kocsi terhe. Látszott, hogy a kocsi nagyon szilárd és súlyos alkotmány; ez pedig — mondaná Mr. Cecil Lanstow, — egyik nagy érdeme. Tölgyfából való, egy hüvelyk vastagságú és összetörhetetlen. Még egy előnyös tu-

lajdonsága, hogy szilárd abroncsai vannak a borzasztó pneumatik helyett, a mely örökké pukkad és kilyukad és véghetetlen sok alkalmatlanságot okoz. Szilárd abroncsokkal mindig teljes biztonság jár, — mondogatta Mr. Cecil Lanstow. Mindazonáltal elgondolom, milyen megnyugtató dolog, ha olyan utakon, mint a dieppeiek, pneu van az ember kerekén, a hogy azokat rövidítve nevezni szokás. Csilingel, csikorog a belső gépezet és a kocsi valamennyi laza része. Egészen idegessé lettem tőle.

De nemsokára a városban kívül voltunk, páratlanul sima országúton. «Route nationale» ez, — mondá Rattray, — és ilyenél jobbat sehol sem talál a világon. A szekér úgy gurult rajta, mint a tekeasztalon a golyó. Még Mary néni is így szól: «Jaj, ha mindig ekkép menne.» Mindjobban fellelkesültem. Búszkén mosolyogtam és köszöngettem az út mellett, kopár kertjeikben dolgozó parasztnak. Sőt már hajlandó voltam Rattraynek fekete bőrkabátját fődíjért vállalt megvergetni. Ez, ez igazi élet volt! Sütött a nap, a friss levegő dallamosan zúgott fülünkbe, a kocsi szaladt, mintha egy óriás erejével bírna. Oly függetlennek éreztem magamat, mint a cigány a karavánban, csak hogy olykor ez utóbbinak a sebességével futottuk be utunkat. A vidék valóságos panoráma gyanánt tárult fel előttünk. Minden fordulatnál el voltam készülve egy kalandra.

Szinte röpilltünk az elragadó zöldelő tájékon át, melyet óriási gyümölcsösök borítanak, úgy, hogy ott terem — mint Mary néni egy útirajz-ból olvasta — a híres cidre de Normandie. Arra gondoltam, milyen gyönyörű piros mezt fog ez a föld lassankint ölteni. Majd hirtelen a keskeny útról igen szélesre és kanyargóra tértünk, a hol tág kilátás nyílt a hullámos tájakra és a fehér városra, mely úgy tűnt fel, mint a madárfészekbe repült pillangó. A völgybe vezető hosszú úton Rattray körülbelül óránkénti harmincz mérföldnyi sebességgel eresztette neki a kocsiút és Mary néni kezével épen göresösen megragadta a korlátot, midőn valami sóhajtsáféle hallatszott a kocsi belsejéből, mire az megállt, hogy pihenjen egyet.

Rattray leugrott és nagy zavarban szemlét tartott. «Nem látom, mi a hiba, miss; le kell szednem a podgyászt, hogy belül nézzem meg a kocsiút.» Ennek különös sajáttsága, hogy minden működésben levő része szerényen el van rejtve a főtömeg alatt. Ez jó védelem a nedvesség és por ellen, mint Mr. Cecil Lanstow meg is magyarázta nekem, de egy kicsit alkalmatlannak tetszettek, hogy minden podgyászt le kell huzcolni, valahányszor meg akarják vizsgálni a gépezetet. Nem tartott sokáig annak kutatása, hogy mi volt a baj. A «szivócsó», mondta Rattray, meglazult (bizonyára a Dieppe városi pavé okozta zökkenések folytán) és így

a «gőz nem juthatott el a szénásvfejlesztőből az exploziós kamarába.»

Ezt én nem értettem meg teljesen, de éreztem, hogy a szegény kocsi nem érhetne gáncs. Ki várhatná tőle, hogy szivócsó nélkül szaladjon? Nem volt «csavarkules» a szorosabb összekapcsolás létesítésére» és Rattray sötét célzásokat tett egyéb bekövetkező zavarokra. Három francia fűcska kézi targonczával odajött bámészkodni. Kodakkal lekaptam őket és a képet a jelen levélhez csatolom szenvedéseim illusztrálására.

Nos, midőn Rattray a szorosabb kapcsolatot csavarral létrehozta, a hogy erejétől telt (és tetek-e ennél többet a mi államférfiaink a polgárháború után?), ismét útnak eredtünk, sietve haladtunk a völgyben fekvő városban keresztül (neve Neufchâtel-en-Bray, mint Murrayból kiböngésztem) és nagyon jóleső sebességgel gördültünk a szép vidéken végig, mignem — délben — Forges les Eaux piacára rontottunk. Épen vásárt tartottak ott, midőn mi lassú tempóban sétakocsiztunk a nyüzsgő place-on át, melynek élénkségét a sok sátor, a pulykák rud-rudolása, a tehenek bőgése növelte. Csak egy tisztességes vendéglő kínálkozott és a salle à manger tele volt hangosan beszélő, ravasz, ráncos, barna, álarchoz hasonló arcú paraszttokkal, a kik ép oly zajjal végezték az evést, a milyennel beszélgetni szoktak.

A terem annyira zsúfolt volt, hogy Rattraynek a mi asztalunkhoz kellett ülnie, és ámbár ezt jó demokrata létemre nem kellett volna rosz néven vennem, kissé kényelmetlenül éreztem magamat, mert az ő modora — no, jobb, ha ezzel nem foglalkozunk. A lunch azonban igen jó volt, egészen francziás és olyan olcsó! Sietve fogyasztottuk el, de félórát veszített Rattray a kocsi vitzartóinak megtöltésével (mivégül természetesen le kellett huzcolnia a podgyászt) és a csapágyak olajozásával. Mikor Forges les Eauxból tovább indultunk, oly sikerült volt a start, hogy reményeim újra, éledtek. Bizonyosnak tarthattuk, hogy egészen jókor érkezünk Párisba, de alig hogy a városból kiértünk, az egyik lánc igen kecsesen lecsúszott az országútra.

Azt lehetne hinni, hogy a világon a legegyszerűbb dolog lett volna a lánczót visszaesztatni helyére, de kitűnt, hogy az egy cseppet sem volt könnyű. Rattray megint félóránál tovább kinlódott vele (úgy veszem észre, minden igazítás legalább félórát igényel ennél a kocsinál, gyakran még több idő), halk hangon mindenfélét mondogatott, a miket Mary néni azért nem hallhatott, mert nagyon süket, én pedig nem akartam hallani, mert méltóságomon alattinak tartottam. Végre nem állhattam tovább és ingerülten megjegyeztem: «Őn rosz katona volna; a jó katona mindennel boldogul és férfiasan viseli sorsát. Ön semmivel sem boldogul.»

«Mind lehetséges, miss, — felelt komor koboldom, — de a katonák emberekkel küzdenek, nem beste gépekkel.»

«El is esnek a csatában», — mondan én. «Vannak dolgok, melyek miatt megkívánja az ember a halált», — mormogta vissza. És erre már elhaltattam, ámbár folyvást hallottam hajtogatni, hogy minden istenadta csavarr meglazult; őt gépésznek szerződtették, nem kocsi készítőnek; ha már kocsi készítő, nem oly szerencsétlen fejű, hogy ehhez hasonló kocsi csináljon, inkább akasztófára kerülne.»

(Folytatása következik.)

BÁRÓ SPLÉNY ÖDÖN.

1842—1909.

A fővárosi társaság egyik közismert és tisztelt alakját ragadta el a halál miháltdi báró Splény Ödön személyében. A czukorbetegséghez, mely régóta lappangott benne, a nélkül, hogy nyugtalanító méreteket öltött volna, váratlanul gyomorfekély járult, mely három nap alatt megölte az életerősnek látszó, daliás, szép embert.

Báró Splény Ödön régi híres nemzetségből származott. Ősei a XVI. századból jöttek át a katolikus Tirolból és hazánkban a reformáció első üttörői közé tartoztak. A hitélet ápolása

mellett a Splény-ek főleg a katonai és a politikai pályán gyűjtöttek érdemeiket. Míg sok kiváló hadvezér került ki a családból, az elhunyt ősei inkább az állami szolgálatban tűntek ki. Szépatyja Splény József (1744—1836.) koronaőr és valóságos belső titkos tanácsos, nagyatyja Károly (1780—1863.) kamarás, atyja Henrik (1811—1893.) országgyűlési képviselő és földbirtokos volt.

Az elhunyt báró Splény Ödön a nyitrai megyei Csermenden született 1842 november 24-én. Őseitől leginkább a harcias szellemet örökölte. Már gyerekkorában, mint a 6. vétéreszred hadnagya részt vett az olasz hadjáratban. Később Kecskeméten jogászkodott és 1867-ben hivatalos vállalt Fehérmegyében.

De a száraz hivataloskodás nem felelt meg heves vérmérsékletének s a mikor a honvédséget szervezték, ő is belépett főhadnagyi minőségben s a Ludovica Academia felállításakor (1873.) az új intézet tanárává nevezetett ki. 1876-ban századosi ranggal vonult nyugalomba, hogy barátja, báró Baldácsy Antal meghívására, ennek bélaui uradalmát kezelje.

A legeredményesebb tevékenysége azonban a fővárosi rendőrség szervezésének idejére esik. 1885-ben rendőrkapitányává neveztek ki s ebben az évben, különösen az országos kiállítás tartama alatt s annak területén szerzett maradandó érdemeiket a példás rend meghonosításával s fentartásával.

Később (1886.) a detektiv-osztály szervezésével bízták meg. Ebben a minőségben is, úgy tapintattal párosult erélyével, mint nagy kö-

rültekintő buzgalmával általános elismerésre tett szert. 1890-ben rendőrtanácsosi ranggal a

MOSTAR.

IV. kerületi kapitányságot vette át és nyugalmába vonulását vezette.

Sokoldalú érdemeiért számos kitüntetés érte: A király a Ferencz József-rend lovagkeresztjével díszítette föl, — megkapta a Takova-rend tiszti és commandeur-keresztjét, a szerb fehér sas-, a német Mária-, a perzsa nap- és orosz-lán-rendet.

Báró Splény Ödön a fővárosi társas életében is előkelő szerepet játszott, úgy is mint a magyar szent korona vörös kereszt-egyletének főmegbízott-helyettese, úgy is mint az Országos Kaszinó szellemes és nagyműveltségű tagja, de minden egyéni jeles tulajdonságain kívül úgy is, mint a magyar közönség bálványozott kedvencének, Blaha Lujzának férje.

1881-ben volt az esküvőjük, mindenki előtt emlékeztet, nagy érdeklődés mellett. Peldásan boldog házasságuknak csak a halál vetett véget. Valóban Philemon és Baucis-ra emlékeztető gyöngédség jellemezte a házastársak szeretetét. A nagy művész hűségesen gondoskodott, hogy férjének minden kívánsága teljesüljön, a férj pedig a színházban a leg-rajongóbb publikuma volt (egy felléptéről se maradt el) — a manáértében pedig minden legapróbb göröngyöt is el akart söpörni útjából.

A mélyen sújtott özvegy zokogva mondta: — Szegény Ödön! Mennyit fáradt, hogy visszavonulhassak, hogy megpihenhessek.

Majd csüggedten tette hozzá: — Nem érte meg... és talán én se fogom megérni!

Kidőlt a támasz, elsorvadt a segítő kéz. De reméljük, hogy a csüggedés alaptalan: A halott iránt — a Kegyelet, az élő iránt — a Hála befejezi a nemzeti kötelesség feladatát.

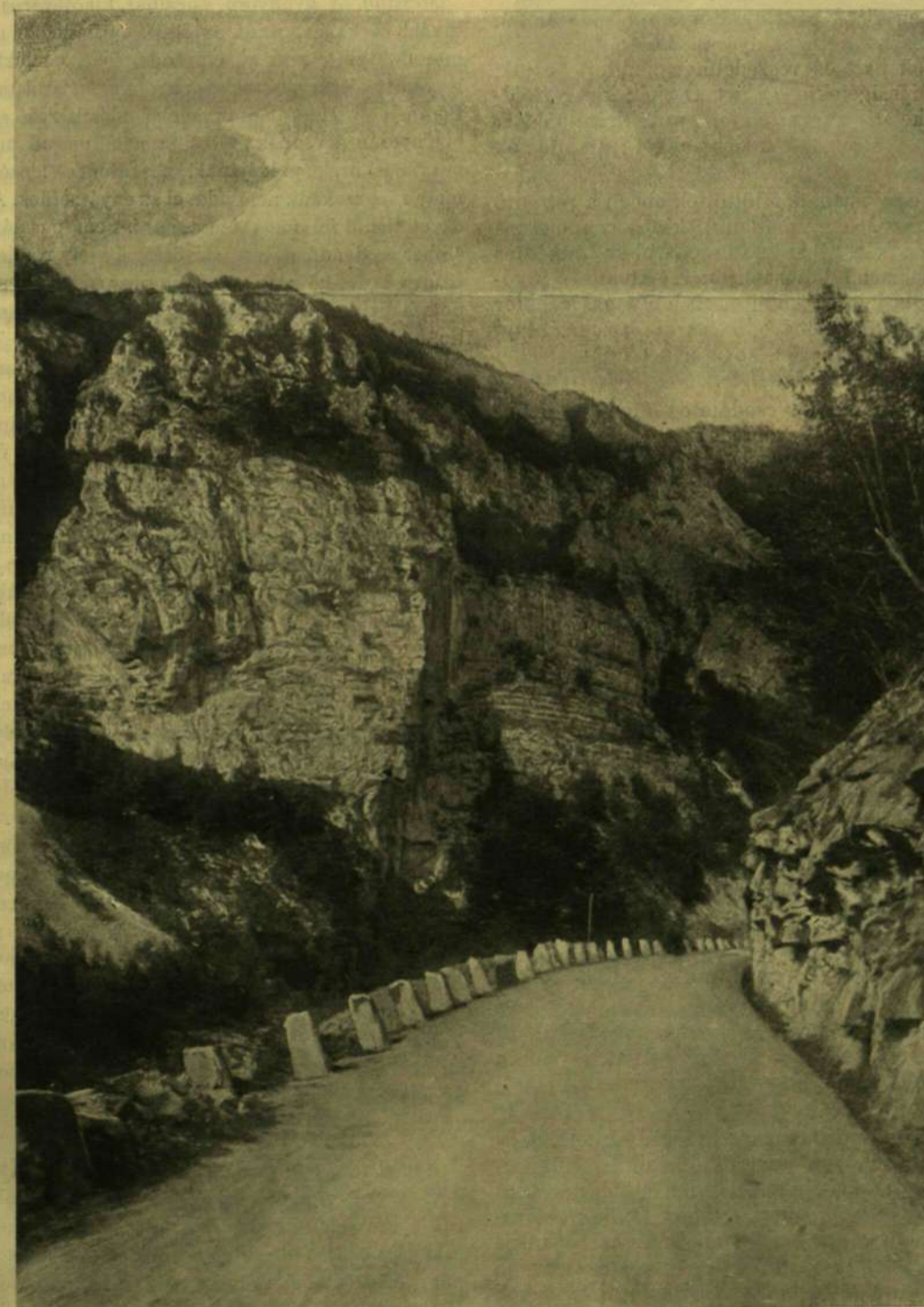
K. E.

NORDENSKJÖLD BUDAPESTEN.

Századunk elején valóra vált az a sokfelől hangoztatott régi óhajtatás, hogy nemzetközi vállalkozásban több állam fogjon össze a déli sarkvidék feltárásának küzdelmes és kockázatos munkájára. Közösen megállapított programmal indult útnak az angol, a német, a svéd és a skót expedíció, hogy lehető sok oldalról közelítse meg a titokzatos Antarktisz, földünk legnagyobb ismeretlen területét.

Ma már valamennyi expedíció visszatért hazájába. Szakszerű jelentéseikből képet alkothatunk az utazások tudományos eredményeiről, uti leírásaikból pedig a kutatók küzdelmeivel teljes életéről. Igazi hősei ők a békének s a kulturának.

A svéd expedíció vezetője, Otto Nordens-

ORSZÁGÚT A VERBÁSZ FOLYÓ VÖLGYÉBEN.

KÉPEK AZ ANNEKTÁLT TARTOMÁNYOKBÓL. — Kullman Vilmos fővétel.

kjöln, a Magyar Földrajzi Társaság meghívására Budapestre érkezett s holnap, január 11-én érdekes előadásban fogja ismertetni tudományos eredményekben és kalandos eszményekben egyaránt gazdag utazását. (Előadását német nyelven tartja meg az Uránia tudományos színházban, este félnyolcz órakor.)

Gazdag és sokirányú tudományos programmal hagyta el hazáját Nordenskjöld, hogy útját az ismeretlen «harczter» felé vegye. Feladata volt az Atlanti-óceántól délre eső sarki tájak kikutatása. Ezek az Antarktiszhoz hozzánk legközelebb eső, de legkevésbé ismert vidékei. Érdekes új eredményeket várt a földtani viszonyok tanulmányozásából s főképp a dél-amerikai szárazföld geológiájával való összehasonlításából. A Nyugati-Antarktisz geológiai és paleontológiai feltárása szolgáltatta valóban az expedíció legjelentősebb tudományos eredményeit. Nordenskjöld kutatása alapján csaknem teljes bizonyossággal megállapítható a szerkezeti összefüggés Dél-Amerika és a Déli-Sarkvidék szárazföldje között. A nagy számban talált kőületek világosan tanuskodnak róla, hogy aránylag nem is régi geológiai korban enyhe, sőt forró éghajlat uralkodott itt; tarka növényzet és gazdag állatvilág élénkítette és népesítette be a manapság szinte élettelen pusztaságot.

Meteorológiai megfigyeléseik meglepő adatokkal gyarapították az Antarktisz eme részének éghajlatáról való ismereteinket. Feltűnt az átlagos hőmérséklet (— 12° C) alacsony volta, a mi határozottan kontinentális befolyásra vall. Az északi félgömbön — és ez nyilván a kontinentális tél kemény hidegeinek tulajdonítandó — Jakuk környékén, az ázsiai szárazföld belsejében tapasztaltak ilyen alacsony átlagos hőmérsékletet.

A téli időszak borzalmaiban nagyban növelték a rettenetes szélviharok. Egyetlen sarki expedíció sem jegyzett még fel öránkit száznegyven kilométer sebességgel rohanó orkánt, a milyeneket Nordenskjöldék éltek át téli állomásukon. Nagyobb részt délnyugati viharok dühöngtek. Megtörtént, hogy az észlelő-állomás tetéjét leszedte a vihar s elsodorva magával több száz lépésnyire. A szél átlagos sebessége a téli hónapokban (1902 márciusától október végéig) tíz méter volt másodpercenként — olyan rekord, a minőhöz fogható egyetlen sarki expedíció sem tapasztalt soha.

A szokatlanul kegyetlen telet fagyos nyár követte. A jég óriási mennyiségben halmozódott össze. Ebben a nyári jégtorlódásban vett részt oda az utazók hajója is.

Az utazás szorosan vett földrajzi eredményei is figyelemreméltók. A Nyugati-Antarktisz térképét a svéd délsarki expedíció lényegesen módosította.

Megbecsülhetetlenek az oceanográfiai, biológiai, botanikai és zoológiai megfigyelések tanulságai. Gyűjteményeik és főljegyzéseik egy része hajójukkal együtt áldozatul esett, de szerencsés intézkedés folytán nagyobb részt biztonságba helyezték.

Otto Nordenskjöld unokaöccse Erik Nordenskjöldnek, az északkeleti átjáró hírneves fölfedezőjének. A geologia professzora a göteborgi egyetemen. 1869-ben született, tehát expedíciója idején alig mult harmincz éves. 1900-ban utazott először az «Antarctic»-on, mint az Amdrup vezetése alatt álló dán grönlandi expedíció geologusa. Beutazta más alkalommal Dél-Amerika déli részét és a Tűzföldet is. Vágyott kiterjeszteni kutatásait a Horn-fokon túl elterülő ismeretlen tájakra. Délsarki útjára nyolcz tudományos munkatársat választott maga mellé honfitársai közül. Buenos Airesben az argentiniai tengerészet egyik fiatal tisztje csatlakozott még hozzájuk.

A svédek kicsiny hajója, a sarkvidéki jégben többször kipróbált «Antarctic», 1901 október havában szedte fel horgonyait Göteborg kikötőjében. Újesztendő elmúlt, mire az első jéghegyekkel találkozott a Déli-Shetland szigetek közelében. Az Orléans- és a Gerlache-csatornán igyekeztek lefelé hatolni, de a jég kedvezőtlen állapota miatt kénytelenek voltak visszafordulni. Megállapítván, a Louis-Philippe-föld, a Palmer-, Danco- és Graham-föld összefüggését, az Antarctic-szoroson át az Erebus- és Terror-öböl felé vettek útjukat. Ennek déli részén, a kis Snow-Hill szigetén, túl a déli szélesség 64. fokán, telelő-állomást rendezett

BÁRÓ SELÉNY ÖDÖN.

bé Nordenskjöldöt társával együtt. A hajót pedig 1902 februárjában visszaküldte a Falkland-szigetekre, hogy felvevén ottan az időközben Európából oda érkezett Gunnar Andersson, az expedíció másodparancsnokát, a következő tavaszon visszatérjen értük téli szállásukra.

Nordenskjöld kicsiny csapata fáradhatatlan munkában töltötte a nyarat. Bár a télies időjárás sok bajt és veszedelmet zúdított rájuk, a közeli szigetekre és az Oszkár király földjének keleti partjaira tett számkirándulásaik gazdag földrajzi felfedezésekkel jutalmazták fáradtságukat.

Már egy esztendőt töltöttek ebben a retentő magányban. Türelmetlenül, kinos aggodalommal kezdték várni a hajót, hogy önkéntes száműzetésükből hazatérjenek. Kétszerte nyomászó érzések közt teltek a napok, a mikor rájuk borult a második sarki éjszaka. Majd «felvirradt» ismét a tavasz, s október elején útnak indultak észak felé.

Két héttel később csodálatos látomány jelent meg előttük. Egy meredek sziklafal aljában két sötét alak közeledett. Előbb pingvineknek hitték, majd megismerték, hogy emberi lények. Feketéek voltak tetőtől-talpig; hosszú fekete haj lengte körül vállukat.

Köszöntötte egymást a két kis csapat, a jövevények megmondták nevüket s csak ekkor derült ki, hogy — saját társaikkal találkoztak! Gunnar Andersson és Duse hadnagy voltak, a kik háromnegyed évvel előbb, látván, hogy a hajóval nem tudnak a téli tanyahelyre elvergődni, félkerekedtek, hogy gyalog tegyék meg a mintegy 150 kilométeres utat a Louis-Philippe-föld északi csücskétől Snow-Hill-ig. Odahagyták a hajót, hogy so'se lássák többé viszont.

Leirhatatlan örömmel töltötte el mindnyájukat a váratlan találkozás. Gyors menetekben siettek vissza téli tanyájukra. Még mindig remélték, hogy majd csak megérkezik az ő jó hajójuk. A nyárral együtt kedvező időjárás köszöntött be s lelkesedéssel fogtak ismét munkához, — a mikor váratlan esemény adta elő magát. Az utazók megmentésére kiküldött argentiniai hadihajó tisztjei jelentek meg a lehangelő hírrel, hogy az «Antarctic» sorsáról mit sem tudnak mondani.

Fájdalmas megnyugvással törődtek bele, hogy az «Antarctic»-on maradt társaik nélkül térjenek vissza hazájukba. Nordenskjöld még ezen az estén hozzá fogott a Snow-Hill-en hátrahagyandó jelentésének megírásához. Munkájából egyszer csak dühös kutyaugatás riasztja fel. Biztosra vette, hogy a hadihajóról küldenek valami üzenetet, de mily mondhatatlan nagy volt a meglepetése, a mikor társaik hangos hurrá-kiáltásait meghallotta. Kilépett a kunyhóból s a sarkvidéki éjszaka félhomályában Larsen kapitányt pillantotta meg társaival. Az

«Antarctic» elveszetteknek hitt személyzete állott előtte csaknem két évi távollét után.

Larsen kapitánytól tudta meg végre Nordenskjöld, hogy mi történt az expedíció hajójával. Az «Antarctic», nem tudván tovább a zajló jég retentő nyomásának ellenállani, elsüllyedt az Erebus- és Terror-öbölben 1903 február 12-én. A svéd lobogó akkor is ott lengett még a sokat szenvedett hajón, a mely súlyos sebeivel lassan-lassan alámerült. Ott marad örökre azokban a vizekben, a melyeknek a kikutatásában oly sok szolgálatot teljesített. A hajótöröttek szomorú szívvel hagyták el a hajót, hogy gyöngye csónakokra bizzák életüket. Óriási erőfeszítéssel tizenhat nap és éjszaka tartó út után sikerült elérniök a 40 kilométerre eső Paulet-szigetét. Itten kunyhót építettek maguknak. Nyolcz havi téli fogság után az első szép októberi napon elindultak csónakon a Snow-Hill felé. Epen a kellő órában érték el Nordenskjöld téli tanyáját, hogy a Déli-Sark hósi vándorai mindnyájan egyesülhessenek ismét az «Uruguay» ágyunaszád felézetén.

Egy hétre reá a Tűz-föld zöldelő erdői közt járt velük a hajó. — «Körülöttünk pillangók repdestek, szemünk előtt virágok nyiladoztak s fejünk felett a madarak éneke szólt...» — írja Nordenskjöld, s szavaiból kiárad a mély-séges gyönyörűség, a melyet a tarka, édesszavú élet nyújt azoknak, a kik az örök fagy fehér és néma világából érkeznek.

Halász Gyula.

A HÉTRŐL.

Messina. A gyönyörű szicíliai kikötőváros ma inkább a halálé, mint az életé, a mi belőle megmaradt, szinte arra se elegendő, hogy emlékköve legyen tulajdon pusztulásának: de azért azok, a kik Pompéji és Herkulánium sorsát idézik reá, egész bizonyosan tévednek. Messina nem marad meg a pusztulás örök prédájának, a szerencsétlenség, a mely rája szakadt, nem adta el az enyészetnek. A mi okvetlenül föl fogja támasztani, nem pusztán az ember eredendő, daczos szívóssága, mely romjaiból is újra életbe követeli, a mit egyszer megalkotott és nem hagyja el otthona földjét akkor se, ha minden tiz esztendőben meginog is a lába alatt, hanem föl fogják építeni azok, a kiknek semmijük se omlott össze a remegő szigeten. Az olasz kormány ugyan szentesítette az elemek halálos ítéletét, kimondta, hogy nem tartja kívánatosnak a város újból való felépítését, de ez nem jelent egyebet, mint hogy Messina az olasz kormány támogatása nélkül fog megújodni. A mint lecsillapul a borzalom, az ijedség és a részvét érzése után egy más, talán még hatalmasabb ösztön nyitja ki a szemét a lelkekben: a kíváncsiság. Nem telik belé két hónap és hatalmas tengeri hajók seregei tízezerszámra viszik az embereket arra a helyre, a hol az emberiség munkája egy nagy esatát veszített a feldühödött elemekkel szemben. Az előzőtt, elmenekült emberek helyébe százannyian mennek majd borzongva, de egy óriási vonzás leküzdhetetlen varázsa alatt, mert mindenki kíváncsi a rettenetes katasztrófa kérére, kivéve azokat, a kik föltámadása pillanatában látták szörnyű arculatát és boldogok lennének, ha ezt a képet ki tudnák mosni emlékezetükből. Ez a kíváncsiság talán nem a legnemesebb fajtából való, de nem lehet elítélni sem, mert ez is emberi erőt képvisel és a kik romokat mennek nézni, tulajdonképen téglahordói lesznek az új Messina építő munkájának. Ez a kor, a mely ezer éve halott városokat ásott ki sírjukból, nem fog átadni az enyészetnek városokat, a melyeknek tegnap még eleven életét látta.

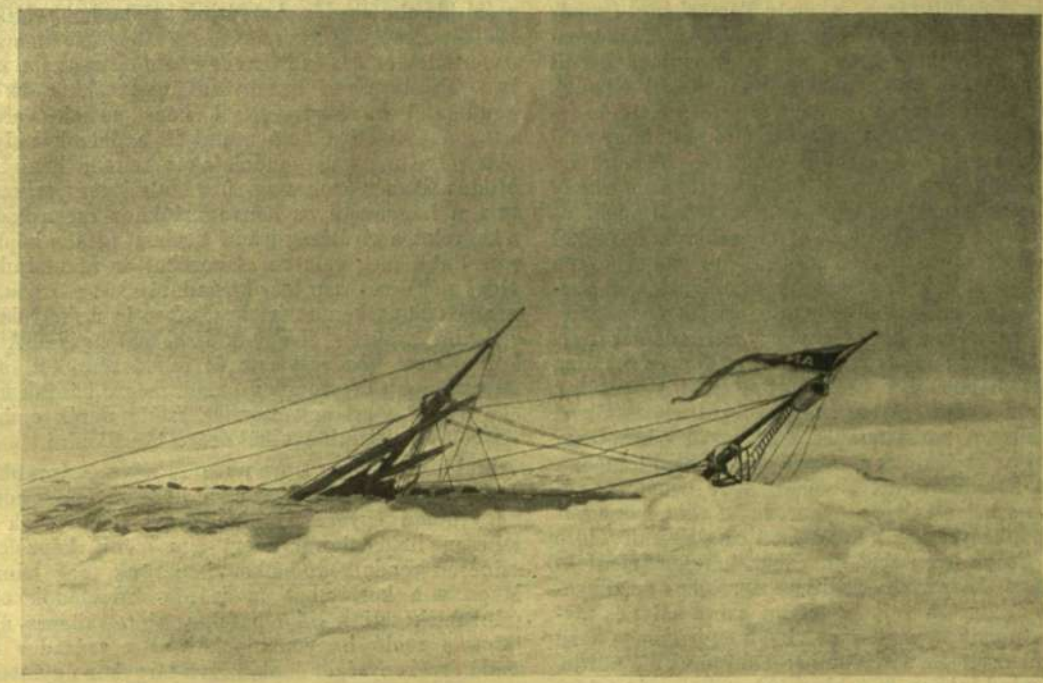
Egy életem, egy halálom! Az a Berényi István, a ki ezekkel a szavakkal és pusztá ökölrel rohant reá a székesfehérvári posta állig felfegyverezett rablójára, állása szerint egyszerű postaszolga csupán, de lelkének alapvonása egyáltalán nem szolgai. Ó a maga egyszerűségében talán nem is tudja, hogy milyen nagy gondolatnak adott kifejezést. Betétül feltűnt az életet, hogy vagy sikerül a dolog, vagy odaveszünk: mindenkor a kiválóan előkelő lelkek tulajdona. Igazán nagy vállalkozásai az emberiség-

nek, mind ezzel az elhatározással jöttek létre. A sikernek az a legbiztosabb föltétele, a mit úgy fejez ki a költő: «gondolj merészet és nagyot, és tedd rá életedet». S ennek a Berényinek egy csöppet sem von le a nimbusából az az ellenvetés, hogy szinte ösztönszerűleg, az életösztön hatása alatt cselekedett. Mert hiszen az életösztön készítette azt a másikat is, a ki az ágy alá bujt. Csak hogy az életösztön az egyikben máskép nyilatkozik meg, mint a másikban, és ez a hogyan ép az elhatározó.

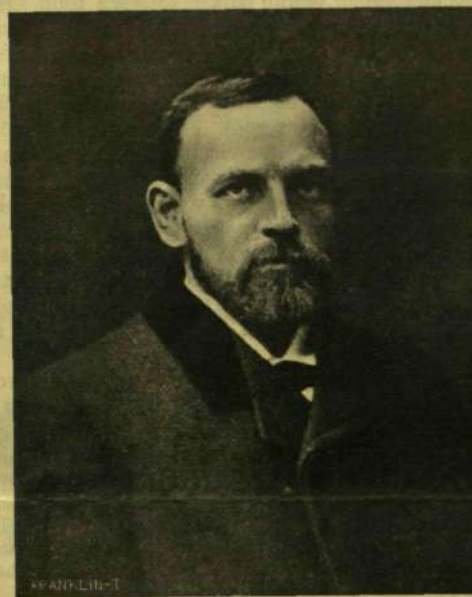
Kossuth miniszter nagyon bölesen intézkedett, mikor Berényit kivette a postaszolgák közül és altisztté léptette elő; ilyen hősi lelket nem illet meg a szolgasor. Hivatalosan megkapta tehát a legteljesebb elismerést. Más kérdés, hogy a társadalom is megtette-e vele szemben azt, a mivel neki tartozik. Mert a mi nézetünk szerint az a fő az emberi életben, hogy mindenki töltse be teljesen a maga helyét, s lelkének egész ereje szerint teljesítse a feladatot, a melyre vállalkozott. Egy napszámos, a ki lelkét teszi a munkájára, sokkal különb legény, mint a hadvezér, a ki nem állja meg a helyét. Ebből a szempontból nézve pedig, Berényi reá szolgát, hogy a legjobb emberek is kezet szorítsanak vele.

*

Egy szürke öreg úr. Budapestén ezen a héten nagy esőndben temettek el egy szürke öreg urat, Sántha István nyugdíjas segédszínészét. A mit róla elmondani lehet, azt ebben a pár szóban el is mondtuk. Semmi olyan dolgot, a mi a nevének különösebb ismertséget vagy maradandóságot szerezhetett volna, soha életében nem művelt. Annál érdekesebb, hogy ennek a nem érdekes életű, egyszerű, szürke öreg urnak az eltűnése egy egész sereg ember szemében megszegényítette egy sajátos színnel e nagyváros életének tarkaságában is meglehetősen egyenletes képét. Mert a nélkül, hogy bármi különös is lett volna rajta, az embereknek észre kellett venniük a lassú, de biztos járású, tiszta, elégedett, sőt derűs tekintetű agastyánt, a ki esernyővel a kezében, naponként órák hosszat sétálgatott az utcákon. Meg kellett pedig látniuk egyszerűen azért, mert az ilyen derűsen sétálgató, szommal láthatólag az élet pihenőjét élvező öreg ember talán sehol a világon nem olyan ritka jelenség, mint Budapestén, a hol viszont a pihenve sétálgató vagy sétálva pihenő fiatalság hadserege nagyobb, mint a nyugatnak bármely más metropolisában. Van-e összefüggés a két jelenség között olyanformán, hogy az emberek azért nem érnek rá öreg korukban a pihenésre, mert a fiatalságukat pihenéssel töltötték el, ezt a kérdést most nem kívánjuk bolygatni. De igen leszögezzük magát a valóságot. A mint Párisban meglepheti az embert a parkokban és a csön-desebb sétáló helyeken a gyermekek kis száma, Bu-

AZ «ANTARCTIC» HAJÓ ELPUSZTULÁSA.

Otto Nordenskjöld

daepesen is joggal föltűnhetik neki, milyen keveset láthat azokból, a kik meg már a másik oldalon lennének kívül az élet harcain és küzdelmeiben: a pi-

NORDENSKJÖLD ÉS TÁRSAI ELSŐ TALÁLKOZÁSA AZ ARGENTINIAI TISZTEKSEL.

NORDENSKJÖLD OTTO DÉLI SARKI UTAZÁSÁBÓL.

henő öreg emberekből. A mi öreg embereink tehát vagy holtig ott harcolnak az élet, a munka küzdő-síkján, vagy olyan fáradtan mennek pihenni, hogy sétára se bírja többé a lábuk. Pedig a derűsen pihenő öregség bizonyára hozzátartozik a szép élet teljességéhez és hogy milliók se kellenek hozzá, hogy valaki megszerezhesse magának, a Sántha bácsi példája a bizonyosság rá, a ki szegény ember volt és maradt világleletében. Mégis olyan kevesen vannak, a kik meg tudják csinálni, hogy ez az egy tudomány ismertté teheti azt, a ki értett hozzá.

*

Általános sztrájk. A megüzent általános sztrájk-nak Szilveszter napján csak a füstjét láttuk ugyan, de ha — hála Istennek — nem nyílt is alkalmunk egy nagyváros munkásélete megdermedésének sívár és félelmetes képét szemlélni, ennek a napnak voltak jelenségei, a melyeknek a tanulságaiért érdemes rá visszatérnünk. Ilyen jelenség volt maga a sztrájk bukása is, a melynek a jelentősége, minden látszat szerint túlterjed ennek az egy akciónak a határain. Úgy véljük, minden látnoki íhletés nélkül is meg lehet jósolni, hogy a szociális küzdelemnek ez a minálunk legsűrűbben használatba vett fegyvere épen nálunk kerül ki leghamarabb a forgalomból. Mert hogy a munkamegszűntetés hatásos harcai esaköz legyen, ehhez elsősorban a produkálás égető nagy szükségessége kívánatik, tehát olyan helyzet, a hol a munkaadó elmaradt haszna aránytalanul nagyobb annál az áldozatnál, a melyet a harcz a munkás részéről megkövetel. De így van-e ez minálunk? Az igazán nagy vállalatokat szinte az ujjain el tudja számlálni az ember. A munkáltatók egy óriási részének meg majdnem haszon, ha a mesterségesen fölszigazott munkabérből egy napszámnyit megtakarít. A megszokás mellett — mert hiszen ehhez volt módunk bőszégesen — ez is hozzájárul ahhoz, hogy a sztrájk szinte teljesen elveszítette félelmetes karakterét. Elveszítette épen azok szemében, a kik ellen foganatba veszik. De viszont rettetgetté lett — és ez a másik érdekesen sajátos jelenség — azok előtt, a kiket közvetlenül ez a harcz nem is érinthetne. Nem a munkaadók félnek tőle, hanem föl, bizonyára nem ok és előzmények nélkül, az ártatlan nagyközönség. Az emberek az ablakaik meg a koponyájuk épségeiért aggódnak, holott igazában se az egyik, se a másik nem lenne talán a szociális küzdelem jogos területe. Ez egy speciális jelenség a gazdasági harcoknak a magyar fővárosban, olyan különlegesség, a melyre aligha lehetnek büszké a jóléti küzdelem apostolai és vezérei.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

«Napos tájak. Tömörkény István munkái kitűnő példái annak, hogy még egy szűk körből is mennyi értékes anyagot hozhat ki az író az irodalom számára

ha igazi szeretettel, erős megfigyeléssel foglalkodik... a körben. Szeged és környékének népe jórómán az egyedüli tárgy, a mely Tömörkényi immár majdnem húsz éves irodalmi pályáján foglalkoztatta...

Irodalmi nevelés. Miklós Elemér, kit eddig verséről és egy-két kritikái dolgozatáról ismertünk, most egy kötet paedagogiai értékelést adott ki...

melyekben a szerzőnek hivatásához való viszonya nyilvánul; ilyen különösen a tanár egyéniségről szóló kis elmélkedés. Azt látjuk belőle, hogy Miklós Elemér szereti az irodalmat és a tanári mesterséget...

Melódiák. Nagy Imre neve új név a számunkra. Melódiák című verses könyve nem revidál eredeti, nagyvonalú egyéniséget, de azért nem tűnik el teljesen hatástalanul...

Vármegyei monográfiák. Az Országos Monográfia-Társaság kiadványai során most Esztergom és Győr vármegyére került a sor...

pontból nevezetes, mint fontos művelődési intézmények és nagy történelmi események színhelye. Ezért a kettős monográfiának megvan a helyi érdek...

Új könyvek. Napos tájak. Irta Tömörkényi István. Budapest, Singer és Wolfner; ára 3 korona. Irodalmi nevelés. Irta Miklós Elemér...

A 'VASÁRNAPI UJSÁG' 56-ik évfolyama.

A 'Vasárnapi Ujság' a legrégebbi magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, évenként több mint 130 íven, s több mint ezer képpel...

Előfizetési feltételeink: A 'Vasárnapi Ujság' negyedévre 4 korona, félfévre 8 korona. A 'Vasárnapi Ujság', a 'Világkrónika'-val negyedévre 4 korona 80 fillér, félfévre 9 korona 60 fillér.

Selyem. Musseline, Voile, Marquisette. an Seidenfabrikt. Henneberg in Zürich.

Salvatorforrás. A Bór- és Lithion-tartalmu. A Bór- és Lithion-tartalmu Salvatorforrás.

KRISTALIN. A jelenkor legújabb találmánya a növényekből készült KRISTALY-MASSA arcz és kéz ápoló szer.

Serravallo. CHINA-BOR VASSAL. Gyomorhurut esetén a felnőtt embernek könnyen emészthető ételt kell adni...

ANDRÉNYI. KALMÁN TITKOS SEC. ARAD. Dús kebel ket hónap alatt Pimes Orientales által...

HATÁSOS SZEREK. Nem molyasztatjuk el a tisztelt hölgységeknek ajánlani a Dr. BIRO-féle (Törvényesen védett) HAVASI GYOPÁR-CRÉMET...

Dr. BIRO-féle SOVANYÍTÓ-LABDACCS (diétikus szer) a leghíresebb orvosok által használt kitűnő gyógyszer...

Ha fáj a feje ne tévovazzék, hanem használjon azonnal Beretvás-pastillát. mely 10 perc alatt a legmaximális migránt és fejfájást elmulasztja.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Nánhegyesi ZUBER ANTAL negyvennyolcas honvédtiszt, Ferenéz József-rend lovagja, Ó-Barok, 92 esztendőskorában...

SZIMAY OTTÓNÉ, grófné, szül. Csuzy Paula csillagkeresztés hölgy, 66 éves korában Budapesten. POTOCZKY ISTVÁN, szül. Adámy Józsa 59 éves korában Budapesten.

EGYVELEG.

*Egy tonna súlyú arany értéke 3.260.000 korona. Egy tonna arany pedig óraragóknak feldolgozva 37.840.192 korona értéket képvisel...

*Edward angol királyt trónörökös korában vagy eszerint meghívta kerestkománák. Mióta a trónra lépett, körülbelül száz esetben fogadta el a keresztapjai tisztviselőit.

SAKKJÁTÉK.

A 2623. számú feladvány Schuster Zsigmondtól.

Chessboard diagram with pieces and text: Világos indúl és a második lépésre mattot ad.

Szerkesztői üzenetek. Miért is hal meg Kurucz nóták. Az elsöben nem hatol be elég mélyen a gondolata, csupa únos-untig...

Felelős szerkesztő: Hoitsy Pál. Szekerestőségű iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-n. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

ismert dolgokat mond el. A másik kettöben nem találja el a kellö hangot s különben is ez a genre már annyira ki van merítve, hogy alig lehet valami újat kiprövelni belöle.

A gond. Nagyon lapos a nyelve s lapos gondolatokat is tákar. Újévi köszöntés. Újévi levél nagybácimhoz, stb. Szorgalmasan ontja a verseket, de teljesen kárbavész a szorgalma, mert igazán nyomát sem lehet bennük találni a költői hivatottságnak.

Fabius Cunctator. Epigrammok, stb. Sajnáljuk, de egyik sem közölhetö, s a tartalma, sem a forma szempontjából nem állanak irodalmi színvonalon.

Öröm iskolába jární. A fúcska. Sem a próza, sem a vers nem felel meg, a vers nagyon kusza, művészietlen, a próza pedig semmitmondó.

Bűnök. Meghalt az Isten. Mese. A két vers csupa szavazás, komény, merev retorika; a novella sem érdekes. Egyik munka sem ad elegendő támaszpontot arra, hogy pontos képet alkossunk magunknak képességeiről.

A lépcső-mászók. Elhozta a lelmem. Olvan nehézkes a nyelve, mintha mászás súlyok akadályoznák a mozgásban. S a mondani valója sem élös rangú.

Eszmék rabja. Menekülj. Roszult tanúta első notát, egyáltalán a ki költö, az nem jön tanul notával, hanem a magáét éneklí.

KÉPTALÁNY.

Illustration of a clock face and a teapot with text: A 49-ik számban megjelent képtalány megfejtése: A szüntelen tréfa hazugsággal határos.

Felelős szerkesztő: Hoitsy Pál. Szekerestőségű iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-n. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Megfagyva, jégben pihen folyó és patak és mindennemű téli mulatságok, szánkázás, korealyázás, bái és táncmulatságok veszik igénybe az embert.

Ne vásároljon selymet. mielőtt 10 filléres leveleléapon mintákat nem rendel volna a mi garantált szöölj ujdonságainkból fekete, fehér és színesben. Különlegesség: Messaline, Crepe de chine, Taffetas chifon stb.

20000 különböző reprodukciók, régi mesterektől. a világ összes képesarnokaiból látképes leveleléapon. Arjegyzék ingyen. Gomeriner H. Wien I., Strauchgasse 2.

Elso Leánykihásító Egylet mint szövötkézet. Gyermek- és életbiztosító intézet Budapesten, VI. ker., Teréz-kört 40-42. Alapították 1863-ban. Az intézet felügyelő-bizottsága u. m. az előbbi években is december 31-én tartott ülésében az intézet pénztár- és vagyonállapotának fővizsgálatát megejtette...

1908 december havában 1.869.900 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 1.654.700 K értékű új biztosítási kötvényt állítottat ki. Biztosított öszgek fejében 114.354 K 16 f. fizettetett ki. 1908 január 1-től december 31-ég bezáról 19.937.200 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 17.113.000 K értékű új biztosítási kötvényt állítottat ki.

Vesszőparipa-liliumtejszappan. Bergmann és Társa cégétől Dresden és Tetschen E.m. a naponta beérkező elismerő levelek bizonyága szerint most és a jövőben is a leg hatásosabb szappan marad az öszsék gyógyszerzappanok között, seplö ellen, valamint gyöngö, puha bőr és rózsás arczszin elnyerésére és megtartására.

IDEÁLIS HASHAJTÓ A CALIFIG. fiatalok és öregek részére! Nem okozhat az anya gyermekének nagyobb örömet, mintha egy kanálnyit ad neki a „Califig”-böl, a kaliforniai fügeszörpöl.

Les 'Alexander', 'Mars', 'Hercules' stb. korcsolyák. Téli sportozikkek. Jég-Hockey, Rodel, Flexible-Flyer, Bobsleigh, Toboggan, Skeleton. — Hó- és jégpari-sapkák, kesztyük, Sweaterök, hócipők stb., legújonnab minőségben. Arjegyzéket bérmentre küld: Weszely István, Budapest, IV., Váci-utca 9.

Gyermekek elismert legkiválóbb tápszere
a Phosphatine Faliéres.

Kapható minden gyógyszerésznél
Egy nagy doboz ára **3 kor. 80 fillér.**

Főraktár: **ZOLTÁN BÉLA** gyógyszerész
Budapest, V. Szabadság-tér (N. Korona-u. sarok)
Érdeklődőknek elismertetőfüzetet díjtalanul

Rozsnyay Mátyas **chininezukorkája** itelen chininből.

Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók fímel vándorgyűlésén 40 arany pályadíjjal jutalmazva.

Láz ellen!
Nem keserű!

Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, akik keserű chinint bevenni nem képesek.

Valódi, 11468 ha minden egyes piros csomagolópapíron **Rozsnyay Mátyas** névalírása olvasható. 11266

Rozsnyay Mátyas gyógyszerésztára
A. ad, Szabadság-tér.

200 csésze
téa 1 korona.

ha a „Divinus” téa-pasztillákat használja, miáltal családja és vendégeinek nemcsak jól nyújt, hanem még pénzt is takarít

„Divinus” téa-pasztillák.

Egy doboz tartalmaz 50 drb pasztillát, melyekből egy drb elegendő 2-4 csésze legzamatosabb orosz téa könnyű és olcsó elkészítéséhez. Háztartásban, utazáson, vadászaton stb. nélkülözhetlen. Egy doboz ára 1 kor.

„Divinus” likőr- és rum-essenciák
csinos zsebüvegben, minden kívánt ízben.
Egy zsebüveg ára 1 korona.

„Divinus” növény-keverék.

Egy doboz elegendő 5 liter **legjobb gyomorerősítő-likőr** (à la Chartreuse) könnyű és olcsó elkészítéséhez. Kitűnő háziszert! — Egy doboz ára 1 korona 50 fillér.

Csak „Divinus” védjegy és aláírással valódiak. Kapható a legtöbb gyógyszerésztár, drogeria, fűszer- és csemege-üzletben, vagy

küldi a **Waltersdorfer Pál** droguista
főraktár: Budapest, VII. ker., Rákóczi-ut 8. szám.

Hirdetések felvételnek Blockner I. hirdetési irodájában, Budapest, Sütő-u. 6.

Legtökéletesebb arctisztító- és szőpítő-szerek minden arcot üdít, frissít és szépít a **KRIEGER-féle**

AKÁCZIA-crème 2 korona
-puder 1 korona
-szappan 1 korona

Törvényesen védve. Hatásuk csodás. Szőpít, májfoltot, ráncot, pattanást biztosan eltávolít. Nemcsak hasznos, hanem az egész világon közkedveltségnek örvendenek. — Főraktár: **Korona-gyógyszertár** Bpest Kálvin-tér Postal szék. naponta.

Akar-e szép lenni? Akkor ne használjon más, mint a legjobbnak általában elismert

Rogátsy-féle magyar pipere-boraxot, a melytől rózsás, üde, selymes arczbőrt nyer, eltünteti a ránczokat, szőpít, májfoltot, pattanásokat, stb.

Nyaralásnál nem nélkülözhetjük, mert a legkeményebb talajvizet is megpuhítja. Kiváló háziszert torok-, szemgyulladás, izadás és szőbűz ellen. A fogak fehéritése és épentartása tekintetében bámulatos hatással bír. Mint univerzális háziszert gyermekápolásnál és háztartásban a legjobb lelkiismerettel ajánlható.

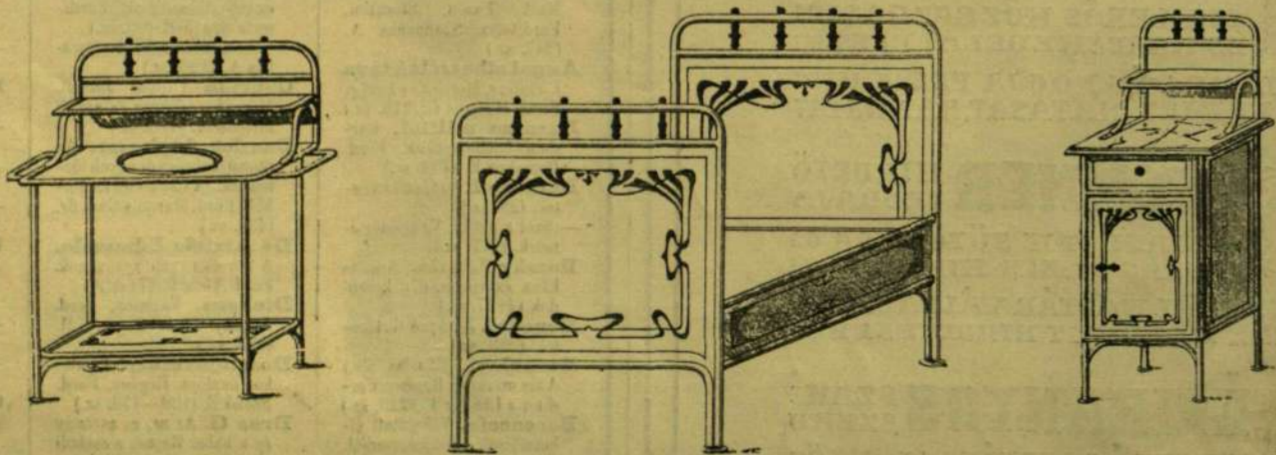
Egy doboz ára **30 és 75 fillér.**
Rogátsy-féle borax-crém 1 K, borax-szappan 80 f. borax-puder 1 K 20 f., borax-fogkrém 50 fillér.

ROGÁTSY KÁLMÁN drogériája, Budapest, VII. ker., Rákóczi-ut 10. szám.

Vegyi tisztítás, ruha-

festés, gőzmosás
ezimű ismertető füzetet bárkinek bérmentve küld **Haltenberger Béla, Kassa.**

VALÓDI **RÉZBUTOR,** FORRASZ NÉLKÜLI.

Hazai gyártmány! Elismert elsőrendű minőségű. Jobb, szebb, tartósabb és olcsóbb a galvanizált vascsövekből készült fémbutornál. Hézag nélküli, teljesen féregmentes. Nem kell pasztával fényesíteni. Szintartó, takarítása alig kerül munkába, mert legfinomabb angol vernirrel van patinázva. Legalkalmasabb butor: **finom hálószobák, szállodák, intézetek, szanatóriumok, kastélyok és kórházak részére.** — Izléses, modern minták dús választékban.

PÁPAI és NÁTHÁN vas- és rézbutor gyárosoknál
— Budapest, VI. ker., Andrassy-ut 2. szám. Saroképület, Fonciére-palota.

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve küldetik.

VASÁRNAPI UJSÁG

3. SZ. 1909. (56. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ **HOITSY PÁL.**

FŐMUNKATÁRS **MIKSZÁTH KÁLMÁN.**

BUDAPEST, JANUÁR 17.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési feltételek:

Egész évre 16 korona.
Félévre 8 korona.
Negyedévre 4 korona.

A „Világhírnök”-vel negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

1. A kereskedelmi kikötő Reggio di Calabriában. 2. Holttestek a tengerparton Messinában. 3. Egymásra támaszkodott házfalak Messinában.

A DÉL-OLASZORSZÁGI FÖLDRENGÉS.